

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kostel a klášter Panny Marie Sněžné

The Church and Monastery of Our Lady of the Snows

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: AJ-ZSV

Vypracoval: Tomáš Orphanides

2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Kostel a klášter Panny Marie Sněžné vypracoval samostatně pod vedením vedoucího práce za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 4. 2019

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu bakalářské práce, panu prof. PhDr. Janu Županičovi, Ph.D., za jeho ochotu a cenné připomínky při vedení mé práce.

ABSTRAKT

Cílem bakalářské práce je na základě studia dostupné odborné literatury chronologicky popsat historický a stavební vývoj kostela a kláštera Panny Marie Sněžné v Praze. Karmelitánský klášter byl založen Karlem IV roku 1347. Na počátku husitských nepokojů byli řeholníci nuceni opustit Prahu a kostel se stal baštou Jana Želivského. V následujících desetiletích se karmelitánům v pražském protikatolicky smýšlejícím prostředí příliš nedařilo a po jejich odchodu byl klášter s kostelem Rudolfem II. přidělen františkánům, kteří zde jsou dodnes. V poslední části práce jsou čtenáři přiblíženy životy dvou významných osobností zde působících – Jana Želivského a Jana Evangelisty Urbana.

Klíčová slova: klášter, kostel Panny Marie Sněžné, Praha, Regionální dějiny

ABSTRACT

The aim of this bachelor thesis is to chronologically cover the historical and building development of the church and monastery of Our Lady of the Snows in Prague. The Carmelite monastery was founded by Charles IV in 1347. The friars were forced to leave Prague on the brink of the Hussite Revolution and the church became a stronghold of Jan Zelivsky, a radical utraquist priest. In the years to come, the Carmelites failed to re-establish themselves in Prague's anti-Catholic climate and the monastery was then assigned to the Franciscans by Rudolf II. In its last part, the study will focus on the lives of two prominent figures from the churches' history – Jan Želivský and Jan Evangelista Urban.

Key words: Church of Our Lady of the Snows, Prague, Monastery, Regional history

Obsah

Úvod.....	7
Stavební historie kostela a kláštera Panny Marie Sněžné.....	9
1346–1604	9
1604-1800	14
1847-1930	17
Klášter a kostel Panny Marie Sněžné v průběhu věků	21
Příchod karmelitánů.....	21
Husitské intermezzo.....	23
Majetkové poměry u Panny Marie Sněžné do roku 1435.....	25
Druhý počátek karmelitánů u Panny Marie Sněžné.....	26
Františkáni u Panny Marie Sněžné	30
Spor karmelitánů s františkány	30
Příchod františkánů	32
Vpád Pasovských.....	34
Čtrnáct pražských mučedníků.....	35
Další působení františkánů u Panny Marie Sněžné	37
Doba josefinská a její následky	39
Klášterní komunita od 20. století do současnosti	41
Významné osobnosti z dějin kláštera.....	43
Jan Evangelista Urban	43
Jan Želivský	46
První pražská defenestrace.....	47
Závěr.....	50
Použité zdroje.....	53

Úvod

Z mnoha pražských katolických svatyní zaujme kostel Panny Marie Sněžné z dále především svou impozantní výškou. Po vstupu do nádvoří před kostelem má návštěvník možnost uniknout ruchu města a zamyslet se nad pohnutou minulostí této často opomíjené pražské památky, jež měla při svém zrodu ambice stát se jedním z největších a nejvýznamnějších středoevropských gotických chrámů a center katolické vzdělanosti. Nadějněmu vývoji učinil přítrž počátek husitských nepokojů a odchod karmelitánů. Z kazatelny kostela se následující tři roky ozývala radikální kázání Jana Želivského, jenž byl hlavním strůjcem osudové defenestrace, od níž v roce dokončení této práce uplyne 600 let. Klášter s kostelem se poté na dlouhá desetiletí nedokázal v pražském protikatolicky naladěném prostředí plně vzpamatovat a navrátit ke své někdejší slávě. K plné obnově klášterního života došlo až s příchodem františkánů, z nichž 14 zaplatilo za své neohrožené působení v nepřátelském prostředí smrtí a po čtyřech stoletích se připojilo k panteonu českých svatých. Následovalo dlouhé období obnovy a rozkvětu. Kontinuální vývoj byl narušen josefínskými reformami, s jejichž následky se klášter vypořádal až ve 20. století. V této době zde působil P. Jan Evangelista Urban, jedna z nejvýznamnějších postav svatováclavské františkánské provincie a katolické církve u nás.

Cílem této bakalářské práce je zmapovat stavební a historický vývoj kostela a kláštera a obeznámit čtenáře s osudy významných osobností zde působících. Práce je rozdělena na tři části. První část se věnuje architektuře a stavebnímu vývoji, který byl započat v 2. polovině 14. století a přerušen na počátku století 15. K obnově a faktickému dokončení stavebních prací došlo až v 17. století, následovaly pouze práce restaurátorské. Druhá část přibližuje historické události spjaté s kostelem a přilehlým klášterem. Ten byl díky své jedinečné poloze uprostřed Nového Města svědkem a často i dějištěm mnoha pohnutých, klíčových událostí. Dějinné změny a nepokoje často vedly k nucenému přerušování stavebního, uměleckého a duchovního vývoje areálu. Ten však vždy znovu povstal z trosek či izolace, ať už v dávné, nebo nepříliš vzdálené minulosti. Třetí část dává do kontrastu dvě zcela rozdílné osobnosti působící u Panny Marie Sněžné, jejichž životy odděluje nejen propast staletí, ale i odlišnost přístupu k duchovnímu životu a odkaz, který po sobě zanechali. Jedná se o Jana Želivského a Jana Evangelistu Urbana.

O samotném areálu byla vydána pouze jedna ucelená publikace a to „Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné“ od Jana Kapistrána Vyskočila z roku 1947. Práce se proto opírá především o souhrnné novější odborné publikace, v nichž je ale klášter a kostel Panny Marie Sněžné často zmíněn pouze okrajově, či se zabývají jen určitým obdobím. Ke studiu stavebního vývoje a architektury mi velice pomohly „Umělecké památky Prahy“ od Růženy Baťkové, dále „Stavebně historický průzkum kostela Panny Marie Sněžné“ od Jana Muka a „Stavební historie klášterního kostela Panny Marie Sněžné v Praze“ od Vladimíra Denksteina, která ale zpracovává vývoj pouze do husitského období. Ze zdrojů zpracovávajících působení karmelitánů a františkánů je třeba zmínit „Encyklopedii řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích“ od Milana Bubna a „Encyklopedii českých klášterů“ od Pavla Vlčka. Neocenitelnou studnicí informací o české františkánské provincii a pražském klášteře jsou také sborníky „Historia Franciscana“ a „Historia Franciscana II.“

Stavební historie kostela a kláštera Panny Marie Sněžné

1346–1604

První zmínka o pražském klášteře karmelitánů je obsažena v papežském bréve vydaném 29. března 1346, jímž Kliment VI. povolil generálu a bratřím řádu blahoslavené Panny Marie Karmelské vystavět si v Praze, nebo v některém jejím předměstí kostel s věží pro zvony a nutnými klášterními stavbami, aby tam mohlo pohodlně žít 12 řeholníků.¹ K vlastnímu založení kláštera a kostela došlo následujícího roku 1347, v pondělí 3. září, den po královské korunovaci Karla IV. a Blanky z Valois. O jediné společné fundaci královského páru nás zpravuje kronika Beneše Krabice z Weitmile. Darování pozemku král stvrdil až listinou vydanou v Norimberku 20. prosince 1347. Originál zakládací listiny byl ztracen, ale zachovala se kopie privilegia Václava IV. ze 7. července 1384, obsahující plný text zakládací listiny opatřený poznámkou z roku 1684, že plně souhlasí s originálem.²

Pozemek od nepaměti řečený „na písku“ (In Arena), který byl klášteru určen, byl zakládací listinou situován před hradbu a příkop Starého města, mezi bránou a můstkem sv. Havla a bránou židovského hřbitova. Měl tedy jedinečnou polohu a rozlohu téměř 5 hektarů.³ Dnes by byl přibližně ohraničen ulicemi Palackého, Jungmannovou a Václavským náměstím. Další důležitá skutečnost uvedená v zakládací listině je, že král nevěnoval klášteru žádné finanční prostředky a statky, jak jindy bývalo zvykem. Stavba měla být zbudována ze sbírek milodarů dobrodinců a zisků z pronajímání parcel, v souladu s přísnou řeholí karmelitánského řádu. Král se proto obrátil na pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic s prosbou, aby vybízel věřící ke štědrým darům.⁴

Samotná výstavba kláštera byla pravděpodobně zahájena brzy po jeho založení. Ze zakládací listiny víme, že král daroval klášteru dřevo, ze kterého byla postavena slavnostní korunovační síň pro jeho hostinu. Dřevo karmelitáni použili na stavbu prvotních provizorních objektů a lešení. Vzhledem k tomu, že základní kámen byl

---

¹ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 33

² DENKSTEIN, Vladimír. *Stavební historie klášterního kostela Panny Marie Sněžné v Praze*, s. 32

³ HÖSLER, Matthäus a kol. *Dějiny karmelitánů v Praze*, s. 3

⁴ DENKSTEIN, Vladimír. *Stavební historie klášterního kostela Panny Marie Sněžné v Praze*, s. 34

položen na podzim a přes zimu se obvykle nestavělo, dá se předpokládat, že stavba začala roku 1348 na jaře. Stavby ze dřeva ale neměly dlouhého trvání, již 23. února roku 1352 se papež Kliment VI. svou listinou, ve které potvrzuje zřízení kostelů sv. Jindřicha a sv. Štěpána, zmiňuje o budově kláštera karmelitánů - „domus fratrum“.⁵ Jednalo se pravděpodobně o již částečně zbudovaný obydlý klášter se základy kostela, jehož zbytky se nalézají po severní straně dnešního chrámu. Z následujících let se mnoho záznamů nedochovalo, takže není jasné, jak stavba pokračovala, ale malý kostel byl snad již brzy dokončen. Zda byl i zaklenut, nebo zda byla klenba pouze zamýšlena, to již zjistit nelze. Pouze z pražského místopisu lze vyčíst, že klášterní budovy se v 80. letech 14. století rozkládaly přibližně ve stejných místech jako dnes. Z roku 1385 pochází zpráva, že karmelitáni prodali dům na svém pozemku za 40 kop grošů, aby za takto utržené peníze postavili novou sakristii.⁶

Dalším důležitým bodem v historii kostela je rok 1397, kdy byl dokončen presbytář nového chrámu, což není v rozporu s intenzivní stavební činností na jiných současných kostelních stavbách. Záznam o tom byl nalezen Janem Františkem Beckovským v přepisu ze čtvrtého svazku graduálu, který se nachází v krakovském karmelitánském klášteře, ale původně byl pravděpodobně majetkem pražských karmelitánů a do Polska se dostal na začátku husitských válek, v souvislosti s odchodem karmelitánů z Prahy. V zápise tohoto graduálu se praví, že roku 1397 převor Heřman z Tachova dostavěl nový kůr a dal na něj vyzdvihnout střechu i velké varhany.⁷ V textu není nikde výslovně řečeno, o jaký kostel se jedná, dozvídáme se jen to, že šlo o kostel u karmelitánského kláštera v Praze. V tu dobu zde existoval jediný klášter tohoto řádu – u Panny Marie Sněžné. Heřmana z Tachova, který byl převorem kláštera mezi lety 1379 až 1397, zmiňuje i Tomek ve svém *Dějepisě*.⁸ Stavba nového presbytáře tedy s největší pravděpodobností započala s prvním rokem Heřmana ve funkci. Tomu napovídá list kardinála Pilea z 19. dubna 1379, v němž mluví o příspěvku na opravu kostela a rozšíření klášterních budov.⁹ Lze se domnívat, že finanční příspěvky dosáhly takové výše, kdy bylo možné započít se stavbou nového

---

⁵ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 40

⁶ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 9

⁷ DENKSTEIN, Vladimír. *Stavební historie klášterního kostela Panny Marie Sněžné v Praze*, s. 36

⁸ TOMEK, Václav Vladivoj. *Dějepis města Prahy V.*, s. 217

⁹ DENKSTEIN, Vladimír. *Stavební historie klášterního kostela Panny Marie Sněžné v Praze*, s. 36

monumentálního presbytáře, který částečně využil zdivo starého kostela a zakomponoval jej do sebe jako jednu z kaplí. Že šlo o začátek stavby nového chóru, a nejen o opravu anebo rozšíření budov již stojících vysvítá ze slov „novum chorum“.¹⁰

Mezi autory zabývajícími se stavebním vývojem kostela převládá názor, že stavba malé prvotní svatyně na severní straně dnešního kostela byla od počátku součástí stavebního plánu zamýšleného trojlodí, z něhož byl vystavěn pouze presbytář. Tomu nasvědčuje několik skutečností, především se nezdá pravděpodobné, že byl severní kostel zamýšlen jako definitivní a brzy nahrazen podstatně větším objektem.¹¹ Pokud by měl být malý kostel definitivní, byl by nezvykle malý pro řád, který byl ve své době velmi významný. Dalším důkazem je zesílená tloušťka podezdívky a hloubka základů v jižní části malého kostela, na níž bylo přistavěno zdivo severního průčelí presbytáře.¹² Důležitá je také skutečnost, že zadní část malého kostela postrádá na jihovýchodní straně okno a to zde nikdy neexistovalo. K tomu mohlo dojít jedině za předpokladu, že k jižnímu průčelí měla přiléhat další stavba. Konečně nejdůležitějším faktem je přítomnost symetrické kaple přiléhající k jižnímu průčelí velkého kostela, která má shodnou šířku s kaplí severní a nepochybně vznikla v souvislosti s výstavbou nového presbytáře v druhé polovině 14. století.¹³ Z uvedených skutečností vyplývá závěr, že kostel byl od počátku zamýšlen s mohutným presbytářem a bočními kaplemi na severní a jižní straně.

Do 2. poloviny 14. století se řadí i vznik jedinečného pískovcového tympanonu, jenž je nyní umístěn v Lapidáriu Národního muzea a jehož kopie se nachází nad bránou do bývalého hřbitova severovýchodně za kostelem. Jeho dvěma hlavními motivy jsou Nejsvětější Trojice a korunovace Panny Marie.¹⁴ Reliéf je složen ze čtyř desek a doplněn do tvaru trojúhelníka. V postavách klečících donátorů po stranách byli identifikováni Karel IV., který drží znak markrabství moravského a Blanka z Valois, přidržující znak království českého. Uprostřed výjevu je stromový kříž, jehož břevna, na kterých spočívá Kristus, jsou podpírána Bohem Otcem. Chybí holubice Ducha svatého, která nutně

---

¹⁰ DENKSTEIN, Vladimír. *Stavební historie klášterního kostela Panny Marie Sněžné v Praze*, s. 37

¹¹ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 75

¹² BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 169

¹³ BAŤKOVÁ, Růžena. *Umělecké památky Prahy 2. - Nové Město*, s. 151

¹⁴ BLAŽÍČKOVÁ, Naděžda. *Tympanon od Panny Marie Sněžné*, s. 108

doplňovala obraz sv. Trojice.¹⁵ V dolní části reliéfu je postava Panny Marie, kterou Kristus korunuje. Panna Maria je usazena na lvím trůnu, Kristus na sokolím. Navázání jednotlivých výjevů na sebe není plynulé, proto se usuzuje, že byly původně umístěny do pásů vertikálně nad sebou, pravděpodobně nad portálem do velké věže.¹⁶

Že stavba pokračovala až do vypuknutí husitských bouří, lze usuzovat z gruntovních zápisů v pražských knihách o finančních příspěvcích měšťanů z let 1397, 1404 a 1411.¹⁷ Které části kostela byly stavěny a co bylo dokončeno, nebylo zaznamenáno, jisté však je, že do roku 1419 vznikla „velká a krásná“ věž, která byla poškozena při bojích novoměstských se staroměstskými roku 1434 a byl z ní sražen veliký zvon.¹⁸ Zbytky této věže se nachází v západní části severní kaple přiléhající ke kostelu - jsou zde patrné zbytky soklů koutových přípor a zbytek šnekového schodiště, zavázaného do zdi kaple.¹⁹ Na protější, symetrické straně kostela se nachází silné zdivo stoupající do prvního patra, jde pravděpodobně o základy druhé věže, jejíž výstavba byla v zárodku pozastavena. Do začátku 15. století patří také stavba okenní stěny jižní boční lodi nad barokní kapli Panny Marie Pomocné.

V stavebním vývoji v předhusitské době lze tedy zhruba rozeznat 4 etapy: první fází bylo dřevěné provizorium, jehož stavba započala roku 1348; druhou byl malý kostelík a stavba klášterních budov (cca 1348 až 1379); třetí fází byla stavba nového presbytáře (1379 až 1397); poslední fází bylo vystavění velké věže a stavba okenní stěny jižní lodi (1397 až cca 1412).

Po odchodu karmelitánů z kláštera roku 1419 veškeré stavební práce ustaly. Dokončené presbyterium kostela bylo od nedostavěné lodi odděleno provizorní dřevěnou stěnou. Kostel, jehož hlavní loď měla dosahovat až k dnešnímu pomníku Josefa Jungmanna, nebyl nikdy dobudován. Roku 1434 byla zbořena kostelní věž. V průběhu 15. století pak docházelo k dalšímu zhoršování stavu všech budov. V červnu roku 1492 bouře strhla provizorní dřevěnou stěnu a pobořila kruchtu a pavlač u varhan.²⁰ V září roku 1483 byl

---

¹⁵ BLAŽÍČKOVÁ, Naděžda. *Tympanon od Panny Marie Sněžné*, s. 108

¹⁶ BAŤKOVÁ, Růžena. *Umělecké památky Prahy 2. - Nové Město*, s. 151

¹⁷ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 50

¹⁸ TOMEK, Václav Vladivoj. *Základy starého místopisu Pražského*, s. 54

¹⁹ BAŤKOVÁ, Růžena. *Umělecké památky Prahy 2. - Nové Město*, s. 150

²⁰ EKERT, František: *Posvátná místa král. hl. města Prahy. Sv. 2.*, s. 55

vypleněn klášter a kostel a poničen vzácný gotický tympanon. Největší škodu způsobilo zřícení klenby roku 1566. Ke konci 16. století byl klášter a kostel v naprosto dezolátním stavu.

1604-1800

K obnově došlo až po příchodu františkánů roku 1604. V březnu se začalo s opravnými pracemi na klášteře, neboť se františkánům v předešlých čtyřech měsících podařilo vybrat mezi katolickou šlechtou na almužnách a příspěvcích více než 1500 zlatých.²¹ Zdá se, že během roku 1604 byla opravena jižní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie (dnes kaple sv. Michala) a část kláštera. Klášterní budovy byly v této době spíše opraveny, výraznější přestavba přišla až v druhé polovině 17. století. Obvykle se soudí, že v zimě 1604–1605 již řeholníci bydleli u Panny Marie Sněžné, neboť na začátku císařova listu z 19. dubna 1605 se píše „*Bratři a konvent observance Řádu sv. Františka kláštera Sněžného na Novém Městě Pražském.*“²²

S opravou kostela se začalo později, až roku 1607. Tehdy byly položeny a svěceny základy k rekonstrukci a konala se slavnost.²³ Špatný stav kostela názorně ukazuje veduta Filipa van den Boscheho z roku 1606. Při obnově se jednalo především o nové zaklenutí kostela, vlastně presbytáře původně plánovaného kostela a jeho uzavření novým západním průčelím s rosetou, k němuž se přimyká empora s kůrem, přičemž klenba byla oproti původní gotické o několik metrů snížena.²⁴ Po této renesanční úpravě podoba kostela Panny Marie Sněžné odpovídala celkem dnešnímu stavu, když nepočítáme přístavbu barokních kaplí Panny Marie Pomocné a sv. Jana Nepomuckého.

Další obnovovací práce pokračovaly i za třicetileté války. 17. května roku 1637 požádal provinciál Bonaventura Orlík a kvardián Egidius Schiessel pražského arcibiskupa o povolení zřídit perystyl²⁵ v obvodu nedostavěné lodi kostela. Se souhlasem arcibiskupa a za jeho přítomnosti byl poté slavnostně položen základní kámen budoucího perystylu pod dosavadní bránu kostela.

---

²¹ KRISTEN, Zdeněk, *Snahy o znovuuvedení karmelitánů do Prahy v letech 1603-1605 a spor o klášter sv. Ducha na Starém městě*, s. 204

²² BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 93

²³ Tamtéž, s. 94

²⁴ Tamtéž, s. 166

²⁵ Nádvoří obklopené sloupořadím.

Prostor měl být zrestaurován a uprostřed něj vystavěna kaple Hory Kalvárie.²⁶ Stavební práce šly ale pomalu, protože v dřívějších dobách byly v těchto místech postaveny domky a boudy, které bylo třeba odstranit a s jejich majiteli se vypořádat.²⁷

V letech 1650-54 vznikla na jihovýchodní straně kostela nová klášterní křídla obklopující druhý klášterní ambít.²⁸ Tato část kláštera se od těch dob nazývá „zámeček“. Klášterní zahrada byla poté ohrazena zdí. Do zdiva lodě nedokončeného kostela byly kolem roku 1650 vestavěny dvě kaple – později Panny Marie Pasovské a sv. Jana Nepomuckého. Na západní straně se v místech budovy nynější fary nacházely také dvě kaple – sv. Hedviky a sv. Brikcí. Klášterní areál těmito úpravami získal přibližně takovou podobu, jako má dnes.

Následovalo zřízení pekárny, krejčovny, spižírny, hospodářských budov a lékárny, která ale byla roku 1660 zrušena a budova prodána staroměstskému měšťanovi Celestinovi za 300 zlatých, kvůli zadluženosti kláštera.²⁹ Dluh o více než 1000 zlatých františkáni brzy splatili a roku 1661 byla opravena střecha celého kostela, na sanktusové věži umístěna nová makovice a na ní osazen kříž. V budově nynější fary se v prvním poschodí nad dvěma kaplemi nacházela klášterní nemocnice, v níž byl oltář sv. Didaka, patrona nemocných.

Zásluhou kvardiána Bernarda Sanniga byl kolem roku 1670 pro potřeby kláštera vystavěn nový pivovar se sladovnou, podobně jako u jiných pražských klášterů. Vznikl západně od klášterních budov a svým umístěním navázal na někdejší pivovar středověký. Budovy pivovaru stály ještě počátkem 20. století, ve dvacátých letech byly prodány a zbořeny.³⁰ Sannig také nechal roku 1678 nákladem neznámé donátorky vystavět prostorný sál v severním křídle nádvoří – budoucí knihovnu nad kaplí později zasvěcenou sv. Janu Nepomuckému, kde byl zprvu umístěn i archiv provincie. Roku 1680 následovala oprava jižního křídla kláštera s deseti celami.³¹ V 70. letech byl kvůli havarijnímu stavu opraven a rozšířen refektář, spolu s kuchyní. Nad refektářem se nacházely další cely.

---

²⁶ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 25

²⁷ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 158

²⁸ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 167

²⁹ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 159

³⁰ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 168

³¹ VLČEK, Pavel, Dušan FOLTÝN a Petr SOMMER. *Encyklopedie českých klášterů*, s. 488

V roce 1669 se chrám Panny Marie Sněžné stal místem oslav kanonizace sv. Petra z Alkantary, významného světce františkánského řádu. Při této příležitosti položil pražský arcibiskup Matouš Ferdinand Sobek z Bílenberka základní kámen ke stavbě kaple Hory Kalvárie v prostoru dnešního nádvoří kostela. Stavba byla dokončena v roce 1672.³² Tato kaple ale neměla dlouhého trvání – již roku 1697 bylo vyhověno přání na její zboření, odůvodněným jejím špatným stavem. Na žádost hraběte Františka Ferdinanda Berchtolda z Ungeršic zde byla roku 1698 se svolením arcibiskupovým postavena kaple Panny Marie Královny Andělů, zvaná Porcinkulská, s dvěma kryptami pro rodinu Berchtoldů.³³ František Berchtold zde byl později pohřben se svou manželkou Uršulou, rozenou z Vrtby. Ani tato kaple se nezachovala, byla zbořena na sklonku 19. století.

Začátkem 18. století byla v prvním patře kláštera zřízena nova kapitulní síň, zvaná *Cella Francisci*, sem se poté z knihovny přesunul archiv české františkánské provincie, v němž byly mimo jiné uloženy i zbraně, jimiž bylo ubito 14 mučedníků.³⁴

V průběhu 18. století pak dále probíhaly jen dílčí práce a opravy. Roku 1707 bylo zjištěno, že klenutí kostela hrozí zřícením, došlo tedy k jeho stažení kovovými táhly stavitelem Janem Šimonem Pánkem.³⁵ V roce 1758 jsou připomínány opravy škod způsobené pruským bombardováním.³⁶ Přední budova kláštera byla roku 1790 za peníze utržené prodejem kostela Panny Marie na Louži přestavěna na klasicistní faru podle návrhu stavitele Zelinky.

---

³² MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 65

³³ Tamtéž, s. 67

³⁴ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 168

³⁵ VLČEK, Pavel, Dušan FOLTÝN a Petr SOMMER. *Encyklopedie českých klášterů*, s. 488

³⁶ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 32

1847-1930

Roku 1847 byla farní budova, obracející se do dnešního Jungmannova náměstí, zvýšena o druhé patro, asi podle projektu Jana Maxmiliána Hegera, autora mnoha klasicistních staveb v Praze.³⁷ Dokončena byla také pozdně klasicistní fasáda se zabudovaným raně barokním portálem.³⁸ V roce 1857 bylo přistoupeno k opravě severních šesti oken kostela a opěrných pilířů mezi nimi. Následovala renovace kaple sv. Michala, do které byly umístěny nové varhany.³⁹ Roku 1878 došlo ke zboření kaple Panny Marie v nádvoří.

V témže roce se jednalo o úpravě západního průčelí kostela v duchu architektonického purismu.⁴⁰ Architekt Josef Mocker navrhl umístit do popředí dva pilíře a do střechy kostela dva vikýře a na vrchol velkou bání s křížem. Příštího roku předložil Mocker nový návrh na umístění loubí s terasou do popředí kostela, ale návrh byl zamítnut, protože by stínil oběma křídly kláštera s kaplemi.⁴¹ Následně se uvažovalo o odstranění nevhodného renesančního portálu v průčelí kostela a o jeho nahrazení portálem novogotickým. Při dalším jednání jeden z členů městské rady žádal o snesení sanktusové věže⁴², protože se mu zdálo, že hyzdí stavbu. Nakonec byla v roce 1900 pouze odstraněna sgrafitová výzdoba a pořízen mozaikový obraz Panny Marie od Viktora Foerster.⁴³

Roku 1904 byl vypracován protokol jednání o opravě kostela a magistrátu města Prahy byl předložen projekt na provedení nezbytných oprav kostela a klášterních budov. Výlohy rekonstrukce byly stanoveny na 102 333 korun.⁴⁴ Protože se ale táhl vleklý spor o povinnosti zajišťovat dobrý stav kostela mezi klášteřem františkánů, jakožto vlastníkem kostela, a obcí pražskou, jeho správcem, tak k žádným opravám nedošlo.

V únoru roku 1917 se přetrhla dvě klešťová železná táhla, jimiž byly zachyceny šikmé tlaky kleneb. Magistrátní komise poté zjistila, že i třetí táhlo je naprasklé, což ohrožovalo stabilitu klenby, vzhledem k zvláště špatnému stavu zdiva opěrných pilířů. Klenba není původní – byla vystavěna na pobořené gotické konstrukci při opravách kostela počátkem

---

³⁷ VLČEK, Pavel, Dušan FOLTÝN a Petr SOMMER. *Encyklopedie českých klášterů*, s. 489

³⁸ BAŤKOVÁ, Růžena. *Umělecké památky Prahy 2. - Nové Město*, s. 146

³⁹ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 34

⁴⁰ ALMER, Jan. *Kostel a klášter P.M. Sněžné*, s. 16

⁴¹ Tamtéž, s. 16

⁴² Dřevěná věžička, nacházející se na hřebeni střechy presbytáře kostela.

⁴³ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 168

⁴⁴ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 39

17. století. Tato valená cihlová klenba s výsečemi je plošší a těžší než původní klenba žebrová, a proto neúměrně zatěžuje opěrné pilíře, které jsou poměrně subtilní.⁴⁵ Bylo proto rozhodnuto, že po dobu trvání nebezpečného stavu bude kostel uzavřen.⁴⁶

V průběhu dalších let došlo k závažnému zhoršení stavebního stavu kostela a hrozilo i jeho zborcení. Předmětem jednání komise stavebního úřadu roku 1922 byly stížnosti majitelů okolních domů, kteří se cítili ohroženi odpadávajícími kusy kamenů a omítky. Zemský konzervátor⁴⁷ dr. Jeřábek žádal urychlené zahájení restauračních prací a zabezpečení zbytků severního kostela.⁴⁸ Souhlas projevil i zástupce památkového sboru hl. města Prahy a zástupce stavebního úřadu dr. Dvořák. Ten připojil žádost, aby se v případě neuskutečnění restauračních prací přikročilo k otázce zboření kostela, kvůli vážnému nebezpečí hrozícímu osobám i majetku.⁴⁹

Pražský arcibiskup František Kordač v roce 1925 faru u Panny Marie Sněžné předal zpět františkánskému řádu, což napomohlo zahájení nezbytných oprav, financovaných především státem a pražskou obcí. Nejprve došlo k zabezpečení krovu, byly zde umístěny nové trámy a 8 nových ocelových táhel. Téhož roku došlo k opravě přední omítky a opěrných pilířů kostela. Také bylo odstraněno nevhodné kvádřované ostění oken. Poté byla zcela nahrazena krytina střechy novým krytem prejzovým.⁵⁰ Sanktusová věž byla zcela rozebrána a restaurována. Při opravě jižní části kostela a sakristie došlo i k opravě fasády a snížení střechy přilehlého křídla kláštera, tzv. zámečku, čímž se pohledově zvětšil kostel.

V roce 1926 došlo k renovaci obvodových zdí severního kostela, jenž byl do té doby užíván obyvateli okolních domů jako odkladiště a smetiště.⁵¹ Po odstranění nánosů smetí a hlíny byla objevena stará dlažba a dvě krypty s deskami rakví ze 14. století. V závěru kostela byl objeven zbytek oltářní menzy.⁵² Do východního závěru kostela bylo poté umístěno betonové schodiště. Zároveň byl opraven portál s tympanonem vedoucí do

---

⁴⁵ STEHLÍKOVÁ, Dana. *Zajištění a průzkum podzemních prostor kostela Panny Marie Sněžné před výstavbou metra*, s. 111

⁴⁶ ALMER, Jan. *Kostel a klášter P.M. Sněžné*, s. 17

⁴⁷ Úřední ochránce státem vlastněných památek.

⁴⁸ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 43

⁴⁹ Tamtéž, s. 43

⁵⁰ Tamtéž, s. 44

⁵¹ ALMER, Jan. *Kostel a klášter P.M. Sněžné*, str. 18

⁵² Tamtéž, s. 18

bývalého hřbitova východně za hlavním kostelem. Při opravách západního průčelí velkého kostela bylo nutno zcela nahradit konstrukci krovu nad kruchtou a vyměnit střešní krytinu. Opraven byl i renesanční portál, který byl ale nenávratně poškozen při požáru lešení a musel být nahrazen kopií.⁵³

V roce 1927 bylo přikročeno k náročné restauraci interiéru. Ve velmi špatném stavu byly především přípory a části opěrných pilířů. Všechny poškozené kusy byly nahrazeny novými. Při opravách bylo vedle hlavního oltáře objeveno krásné sedile s vypracovanými hlavicemi. V celém chrámu byla odstraněním nánosů vápenné omítky odhalena omítka s renesanční malbami. Na původní omítce klenby byly objeveny fresky – v každém klenebním poli se nachází jeden světec. Všechny vedlejší oltáře byly rozebrány a spolu s dřevěnými sochami byly opraveny pražským řezbářem Zelenkou.⁵⁴ Vysoký hlavní oltář s 24 polychromovanými sochami byl opraven a zajištěn. Západní stěna byla vyzdobena třemi znaky – řádovým, městským a státním. Náročné restaurátorské práce byly dokončeny roku 1930.

Dnešní kostel svou výškou přesahuje o staletí mladší, i novodobou zástavbu, obdobně jako další kostely ze 14. století – sv. Jakub Větší, chrám Panny Marie před Týnem a katedrála sv. Víta. Stavba je vlastně jen presbytářem původně zamýšleného kostela, který měl svou lodí dosahovat až k dnešnímu Jungmannovu pomníku, což dokládá i nálezy zdiva a okna, učiněný při stavbě paláce Riunione Adriatica na začátku 20. století.⁵⁵ Prostor gotického chrámu byl původně ještě podstatně vyšší než chrám dnešní. Původní výška od podlahy k vrcholu kleneb byla cca 34 m, interiér v dnešní podobě je vysoký 31,5 m.⁵⁶ K snížení došlo po příchodu františkánů po roce 1603, kdy byl zvýšen terén kostela a osazena nová renesanční klenba o sedmi klenebních polích. Střecha bývala také původně vyšší, jak je tomu u jiných gotických chrámů. Předpokládaná výška byla 15 m oproti dnešním 9 m.⁵⁷ Celkové řešení vysokého chóru zamýšleného kostela a jeho půdorys svědčí o navázání na linii mendikantských a poté i farních chrámových presbyterií, stavěných během 1. pol. 14. století a inspirovaných architekturou katedrál

---

⁵³ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 45

⁵⁴ Tamtéž. s. 48

⁵⁵ BUBEN, M., *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích.*, s. 309

⁵⁶ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 66

⁵⁷ Tamtéž, s. 62

v Kolíně nad Rýnem.⁵⁸ Vnější fasáda si zachovala svůj gotický ráz, opěrné pilíře se střídají vysokými okny, která ale byla snížena na počátku 17. století, kdy došlo k zazdění jejich spodních částí a k přidání renesančních kružeb. Tento zásah musel značně ubrat interiéru na jeho působivost. Na severní straně kostela se zachovalo pravoúhle zarámované trojdílné sedile, které je ale nyní zakryto konstrukcí hlavního oltáře.⁵⁹ Ve zdivu a krovu budov zejména na jižní straně nádvoří jsou pak zachovány části lodě s čelními oblouky a okny.⁶⁰

---

⁵⁸ BAŤKOVÁ, Růžena. *Umělecké památky Prahy 2. - Nové Město*, s. 147

⁵⁹ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 10

⁶⁰ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 170

Klášter a kostel Panny Marie Sněžné v průběhu věků

Příchod karmelitánů

Řád karmelitánský neboli řád bratří blahoslavené Panny Marie Karmelské (Ordo Fratrum Beatissimae Mariae Virginis de Monte Carmelo), klade svůj vznik do druhé poloviny 12. století, kdy se na hoře Karmel v Palestině se svými druhy usadil účastník křížové výpravy Berthold z Kalábie a oddával se zde poustevnickému životu. Podle tradice měl v jeskyni na hoře Karmel žít v 9. století př. Kr. prorok Eliáš, od něhož karmelitáni odvozují svůj původ. Pravidla života společenství přijatá jako řehole byla sepsána patriarchou jeruzalémským Albertem v letech 1206-1210.⁶¹ Papež Řehoř IX. řeholi definitivně schválil roku 1229. V důsledku arabské expanze došlo roku 1238 k postupnému přesunu karmelitánů z Palestiny do Evropy, kde byli bulou papeže Innocence IV. roku 1247 zařazeni mezi žebравé řády a stali se řeholními osobami podle kanonického práva.⁶² Po rozšíření ve Francii a Anglii se řád dostal do Německa a posléze do Čech.

Úmysl pozvat karmelitány do Prahy bezpochyby souvisel se „sběratelskou“ činností Karla IV., jež se v nově založeném městě projevovala soustředěním nejrůznějších chrámů a kongregací, se kterými se setkal ve Francii a Německu. Konvent se řadil k provincii hornoněmecké a první řeholníci sem roku 1347 pravděpodobně přišli ze Saska.⁶³ Byli to jistě muži velice vzdělaní, o čemž svědčí i žádost papeže Urbana V. z 10. listopadu 1366, kterou se obrací na pražské karmelitány u Panny Marie Sněžné, aby na přání Karla IV. poslali na nově založenou pražskou univerzitu své schopné členy, kteří by zde přednášeli jako profesori teologie.⁶⁴

Roku 1379 se převorem kláštera stal Heřman z Tachova, který začal s výstavbou monumentálního chóru. I když se o tom žádný ze zdrojů nezmiňuje, lze do souvislosti s výstavbou dát i rozhodnutí řádové kapituly v Bruggách z roku 1379, o založení 16. generálního řádového studia při pražském karmelitánském klášteře, což jen dokazuje

---

⁶¹ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 151

⁶² Tamtéž, s. 154

⁶³ EKERT, František: *Posvátná místa král. hl. města Prahy. Sv. 2.*, s. 48

⁶⁴ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 85

veliký význam a proslulost kláštera v druhé polovině 14. století. V té době v klášteře údajně žilo až 200 duchovních, mezi nimiž bylo 60 doktorů teologie.⁶⁵

V 2. polovině 15. století došlo k velikému rozvoji mariánského kultu u nás, k čemuž významně přispěla zbožnost a podpora Karla IV., jenž do země pozval zvláště řády známé svou úctou k Panně Marii – řád servitů a řád karmelitánský. V duchu doby bylo mnoho kostelů i klášterů v zemi zasvěceno Panně Marii, tak i kostel karmelitánů na Novém městě byl zasvěcen Panně Marii Sněžné, podle římské legendy.⁶⁶ První zmínka o tomto patrociniumu je z roku 1393, kdy bylo na Vyšehrad z Říma přeneseno milostivé léto a jeden ze sedmi kostelů, ke kterému se konala velká procesí, byl i chrám Panny Marie Sněžné. Třetí pražský arcibiskup Jan z Jenštejna zavedl v pražské diecézi oficiální slavení svátku Panny Marie Sněžné a k její poctě složil tři hymny a oslavnou báseň. O vypjaté mariánské úctě pražských karmelitánů svědčí i dochovaný mariánský graduál z konce 14. století, jenž se jistě uplatnil při zpěvu za zvuku velkých varhan.⁶⁷

Jak už bylo řečeno, přísná řehole karmelitánům nedovolovala mít vlastní majetek, pravidelné příjmy si proto zajišťovali parcelováním pozemků. Na pronajatých parcelách (městištích) si začali osadníci budovat domy, ze kterých odváděli konventu roční platy. Největší dělení pozemků v předhusitské době se uskutečnilo roku 1418, kdy karmelitáni 29. dubna získali od Václava IV. povolení k pronájmu patnácti stavebních míst na hřbitově nad příkopem, osmi na Koňském trhu a třinácti na zahradě. Rozsah pronajímaného území souvisí s pohnutou dobou, ve které patrně příjmy z almužen buď zcela ustaly, nebo byly nepatrné, a tak se karmelitáni snažili chybějící prostředky získat jiným způsobem.⁶⁸

---

⁶⁵ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 84

⁶⁶ Podle legendy se bohatý patricij Jan se svou ženou rozhodli odkázat svůj majetek Panně Marii. Ta je ve snu vyzvala k postavení kostela na místě označeném sněhem. K zázračné události došlo za parného léta roku 352 n. l., kdy římský pahorek Esquilin pokryl sníh. Na daném místě nechal papež Liberius vystavět kostel, budoucí baziliku Santa Maria Maggiore, někdy jmenovanou též jako bazilika Panny Marie Sněžné.

⁶⁷ HÖSLER, Matthäus a kol. *Dějiny karmelitánů v Praze*, s. 7

⁶⁸ BENEŠ, Petr Regalát a kol., *Historia Franciscana I.*, s. 20

Husitské intermezzo

Klášteř Panny Marie Sněžné byl od zřizení generálního řádového učení jedním z hlavních center teologických polemik v Praze. Již z roku 1366 pochází zpráva, že se karmelitáni a reformní kazatel Konrad Waldhauser dostali do ostrých sporů o „*visio beatifica*“.⁶⁹ U Panny Marie Sněžné také působil slavný anglický scholastický teolog Thomas Waldensis, který ve svém díle odsuzoval Johna Wycliffa a v roce 1415 se zúčastnil koncilu v Kostnici.

Vyhlášením klatby nad Husem roku 1410 se v Praze zdvihla vlna odporu. Kněží, kteří klatbu vyhlašovali, si znepřátelili obecný lid. Karmelitáni se ale nedali zastrašit a dále patřili k nejhlasitějším odpůrcům Husovým. Neohrožené působení karmelitánů proti reformnímu hnutí a stoupající napětí mezi katolíky a pražskými přívrženci Jana Husa vedlo ke konfliktu v roce 1412, kdy do chrámu v čele davu vtrhl mistr Jeroným Pražský, z oltářů shodil relikviáře a jejich obsah rozdupal. Kazatel Mikuláš byl při tomto řádění svázán a vhozen do Vltavy, kde ho našli a zachránili rybáři (soudobé právo reglementovalo trest smrti utopením pro špatné kněze).⁷⁰ Karmelitáni se kvůli tomuto útoku v roce 1416 stali hlavními žalobci, vedle Michala de Causis a Štěpána z Pálče, proti mistru Jeronýmu v Kostnici.⁷¹

Další konflikt na sebe nenechal dlouho čekat. Roku 1415 byl nad Prahou metropolitní kapitulou obnoven interdikt, s cílem potrestat Husovy stoupence. Přerušlení konání bohoslužeb nesli Pražané nelibě, 3. listopadu vtrhl do kláštera ozbrojený lid s požadavkem, aby kněží obnovili konání veřejných bohoslužeb a nedbali interdiktu. Karmelitáni se podvolili, ale vyslali poselstvo do Kostnice, aby své provinění omluvili.⁷² Kapitulací před požadavky rozlíceného davu se karmelitáni vyhnuli tzv. dušičkovému převratu, kdy byli pražští katoličtí faráři odmítající podávat svátost oltářní podobojí vyhnáni z katolických kostelů (v Praze jich v té době bylo kolem čtyřiceti) a nahrazeni duchovními správci oddanými kalichu. Pražským katolíkům nezbylo než navštěvovat bohoslužby na Vyšehradě nebo v kostelech za městskými hradbami.⁷³ Karmelitáni ve

---

⁶⁹ HÖSLER, Matthäus a kol. *Dějiny karmelitánů v Praze*, s. 9

⁷⁰ ČORNEJ, Petr. *30.7.1419 - první pražská defenestrace: krvavá neděle uprostřed léta*, s. 37

⁷¹ BAŤKOVÁ, Růžena. *Umělecké památky Prahy 2. - Nové Město*, s. 145

⁷² TOMEK, Václav Vladivoj. *Dějepis města Prahy III.*, s. 597

⁷³ CERMANOVÁ, Pavlína a kol., *Husitské století*, s. 112

svém klášteře vydrželi až do roku 1419, kdy byli nuceni při lidových nepokojích opustit Prahu. Mezi lety 1419 až 1422 se pak kostel stal hlavní baštou radikálního kazatele Jana Želivského, o němž bude řeč v poslední části práce.

Po smrti Jana Želivského roku 1422 se stal na Novém městě duchovním vůdcem husitů kněz Jakub Vlk, kazatel kostela u Panny Marie Sněžné, který vstoupil do šlépějí svého předchůdce svou názorovou vyhraněností. Roku 1428 byl zvolen za „staršího kněze“ v husitském duchovenstvu na Novém městě, zatímco na Starém městě jím byl ustanoven Jan Rokycana, následovník Jakoubka ze Stříbra.⁷⁴ Rozpory mezi Starým a Novým městem neustaly ani v průběhu jednání s basilejským koncilem. Zatímco Jan Rokycana patřil k předním aktérům jednání, Jakub Vlk se ho nezúčastnil, a dokonce agitoval proti legátům, kteří přijeli do Prahy rokovat.⁷⁵ Roku 1434 se Staroměstští připojili k Jednotě panské, naproti tomu Novoměstští se postavili po bok nesmlouvavých sirotků a táboritů.⁷⁶ Dlouhotrvající spory vedly k pouličním bojům, které vyvrcholily v květnu. Pro Novoměstské bylo velkou výhodou umístění děla na vysokou věž chrámu Panny Marie Sněžné, odkud vedli účinnou palbu. Z této věže se, jako mnohokrát předtím za života Jana Želivského, ozýval velký zvon bijící na poplach. Staroměstskému puškaři se opětovanou palbou povedlo sestřelit zvon a při ofenzivě 6. května byla staroměstskými zbořena věž a pobořeny budovy kláštera. Jediná dochovaná zpráva o podobě věže tvrdí, že byla veliká a krásná.⁷⁷ Její zbytek byl pak překryt mladšími přestavbami kostela a kláštera. Jakub Vlk byl po těchto nepokojích vyhnán z Prahy, čímž svatyně u Panny Marie Sněžné přestala být sídlem a střediskem největších bouří náboženských v Praze.⁷⁸

---

⁷⁴ EKERT, František: *Posvátná místa král. hl. města Prahy. Sv. 2.*, s. 48

⁷⁵ CERMANOVÁ, Pavlína a kol., *Husitské století*, s. 126

⁷⁶ Tamtéž, s. 126

⁷⁷ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 6

⁷⁸ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 119

Majetkové poměry u Panny Marie Sněžné do roku 1435

V průběhu husitských bouří nastalo mnoho změn v majetkových poměrech.⁷⁹ Klášter a klášterní majetek, karmelitány opuštěný, měla v této době ve svém držení rada a všechna obec Nového města pražského.⁸⁰ K získání informací o této době nejlépe slouží Tomkovy *Základy starého místopisu pražského*. Z něj se dozvídáme, že roku 1424 koupil brašnář Klemens přední část refektáře a část dvora až ke zdi chóru za 7 kop grošů pražských. Roku 1432 dovolil purkmistr a konšelé Nového města Pražského, aby si mistři koželuhové na svůj náklad opravili boudu u Panny Marie Sněžné, tam kde dříve stávali brašnáři. Po osvobozující lhůtě dvou let měli obci platit každý půldruhého groše.⁸¹ Bouda se nacházela v prostoru nádvoří, v nedostavěné hlavní lodi chrámu. Téhož roku zapsali novoměstští Janovi, řečenému Dobrý pán, „dům kdysi mnišský“ u Panny Marie Sněžné s pivovarem, v němž bydleli kněží, se sklepy, i se všemi pokoji na těch sklepích, s prevétem, s kusem refektáře a s místem na němž si plánoval založit zahradu.⁸² Kněžím zůstal k užívání větší sklep a zbytek zahrady. Dále mohli ke své potřebě užívat pavlač, refektář a prevét. Z těchto několika záznamů je patrné, jak probíhal prodej klášterního majetku, parcelace pozemku a jak se ve zdech kláštera zabydlovali měšťané.

V době husitských válek připadla škola u Panny Marie Sněžné straně podobojí. K roku 1433 měšťan jménem Martin Mnich, mečíř, z rozkazu městských pánů Nového města Pražského, dal 1 kopy grošů „ctihodnému kazateli u Panny Marie Sněžné za „práce kněžské.“⁸³

---

⁷⁹ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 115

⁸⁰ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 4

⁸¹ TOMEK, Václav Vladivoj. *Základy starého místopisu Pražského*, s. 55

⁸² Tamtéž, s. 5

⁸³ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 117

Druhý počátek karmelitánů u Panny Marie Sněžné

Karmelitáni se do svého kláštera mohli vrátit až roku 1435, kdy generál řádu jmenoval novým převorem obnoveného konventu Václava řečeného Veliký z Prahy a nařídil mu, aby svolal roztroušené bratry do Vídně a posléze do Prahy. K restituci klášterního majetku snad došlo ještě za panování krále Zikmunda.⁸⁴ I přes to, že byl konvent po husitských válkách značně prořídilý (četl asi 12 členů, jak to řádové předpisy požadovaly), měli karmelitáni u Panny Marie Sněžné i několik doktorů teologie.⁸⁵ Aby zde mohli žít, musela řádová komunita opravit klášterní budovy alespoň z části, nejsme však o rozsahu prací informováni. Za vlády Jiřího z Poděbrad klášter prosperoval a roku 1462 se na řádové kapitule zřídila nová, česko-polská provincie.⁸⁶

Roku 1483 ale došlo k novým lidovým bouřím, kdy Praha jako páteř hlavního husitského proudu nepřistoupila na snahu oslabit svůj důsledně kališnický charakter.⁸⁷ V červnu vypukl ve středních Čechách mor, takže král Vladislav opustil město a zdržoval se nejprve v Plzni, pak v Třebíči. V jeho nepřítomnosti se vyostřil konflikt mezi pražskou utrakvistickou většinou a katolickými konšely, králem dosazenými. Proslulé povstání, uskutečněné 24. září 1483, smetlo katolické konšely ve všech třech pražských městech, vyhnalo z města nenáviděné františkány od sv. Ambrože, i členy dalších řeholních řádů a zajistilo dodržování výsad, jež Praha sjednala se Zikmundem Lucemburským v letech 1435 a 1436.⁸⁸

Při těchto nepokojích opět značně utrpěl klášter Panny Marie Sněžné. Rozlícený dav se vybouřil na dřevěných sochách a obrazech svatých. Největší škodou se stalo poničení vzácného tympanonu umístěného nad kamennou bránou. Byly otlučeny reliéfní figury korunování Panny Marie i hlavy donátorů – Karla IV. a Blanky z Valois. Karmelitáni byli opět nuceni uprchnout z Prahy a klášter byl 13 let pustý.

---

⁸⁴ BUBEN, Milan. Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, s. 175

⁸⁵ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 121

⁸⁶ Dějiny českého Karmelu [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://bosekarmelitky.cz/historie/dejiny-ceskeho-karmelu/>

⁸⁷ CERMANOVÁ, Pavlína a kol., *Husitské století*, s. 130

⁸⁸ Tamtéž, s. 130

Roku 1496, po zklidnění poměrů v Praze, se zástupci Starého a Nového města pražského – Jan Kameník a Zikmund Hůlka, vypravili za králem Vladislavem II. do Budína se žádostí, aby se řeholníci navrátili do pražského kláštera.⁸⁹ Oba vyslanci pražských měst se zaručili za jejich bezpečí a budoucí ochranu, což se týkalo i jiných řádových komunit. Převorem obnoveného konventu, do kterého přijel se 13 bratry, se stal Michal Heger.⁹⁰ Nadějně vyhlídky ale vzaly brzy za své. Se vzmáhající se protestantskou reformací docházelo k úpadku klášterního života, rovněž dorostu rychle ubývalo, noví uchazeči přicházeli již jen z Polska a vedení kláštera stále více přebírali polští bratři.⁹¹

Doba mírového soužití s nekatolickým obyvatelstvem Prahy také neměla dlouhého trvání. 7. července roku 1521, na den památky Jana Husa, se opět zvedla vlna odporu proti katolickým klášterům a kostelům. Výtržníci vnikli do kostela Panny Marie Sněžné, kde zpívali posměšné písně, rozbíjeli a poškozovali sochy a obrazy. Řeholníkům se patrně moc nedařilo, protože i nadále jsou připomínány prodeje nebo pronajímání stavebních míst na dlouhá období za pevný roční plat.⁹²

Další ránou bylo pro klášterní komunitu zřícení části krovu kostela na Velký pátek roku 1542.⁹³ Kvůli stále se zhoršujícím podmínkám karmelitáni z kláštera roku 1543 odešli do Polska a následně se do Prahy vraceli jen sporadicky. Kostel a klášter tak nadále chátraly. Žil zde většinou pouze převor, často přechodně, jelikož neměl příjem, který by umožnil opravu těžce poničených budov, ani prostředky na obživu členů řádové komunity.⁹⁴ V letech 1559 až 1561 byl zdejším převorem Vojtěch Kačkovský, na jehož žádost kapitula svatovítská oznámila císaři, že je třeba neprodleně opravit klášter a kostel Panny Marie Sněžné. Že tyto žádosti byly plně oprávněné, se potvrdilo již v březnu příštího roku, kdy vítr shodil zbytek krovu.⁹⁵

---

⁸⁹ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 52

⁹⁰ EKERT, František: *Posvátná místa král. hl. města Prahy. Sv. 2.*, s. 55

⁹¹ HÖSLER, Matthäus a kol. *Dějiny karmelitánů v Praze*, s. 12

⁹² MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 52

⁹³ Tamtéž, s. 52

⁹⁴ HÖSLER, Matthäus a kol. *Dějiny karmelitánů v Praze*, s. 12

⁹⁵ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 53

Míra neštěstí byla dovršena roku 1566 zřícením klenby presbytáře nedokončeného kostela. Poslední zprávy o karmelitánech u Panny Marie Sněžné jsou z roků 1566 a 1567, kdy se připomíná převor Jan Smigelský.⁹⁶ Po odchodu karmelitánů byl arcibiskupem Antonínem Brussem z Mohelnice roku 1579 jmenován komendátním tj. prozatímním převorem kláštera kněz Jiří Tyhovecký, kvůli ochraně a správě klášterního majetku. Měl odstoupit v případě, kdyby se karmelitáni o klášter znovu ucházeli.⁹⁷ Od roku 1582 byl místopřevorem Martin Nazorius, probošt zderazského kláštera Božího hrobu, který dle nařízení arcibiskupova zvolil 16. února zvláštního rychtáře a dva konšely pro klášterní pozemky.⁹⁸ Tímto dnem vzniklo na pozemcích u kláštera Panny Marie Sněžné tzv. postranní právo.⁹⁹ Ale již roku 1585 si Nazorius stěžoval arcibiskupovi o vtrhnutí několika nespokojených řemeslníků na klášterní pozemky, kde klášterního rychtáře Augustina Suka zbili a byli by ho probodli dýkou, kdyby ho Nazorius nevysvobodil.¹⁰⁰ Po Nazoriovi byl převorem pustého kláštera Martin Baborovský a po něm od r. 1592 probošt zderazský Jiří Link. Ten vykonával svou funkci odpovědně, horlivě se zastával klášterních zájmů a hájil je proti nárokům novoměstských měšťanů, kteří nedovoleně zabírali pozemky postranního práva.¹⁰¹

Kostel a klášter Panny Marie Sněžné byl po odchodu karmelitánů až do příchodu františkánů ve velmi špatném stavu. Klenba a střecha kostela se úplně propadly a v nádvoří nedokončeného chóru byla skládka. Do zřícenin se stahovala městská spodina – tuláci a zločinci tu měli skrýše a ukrývali tu svůj lup.¹⁰² I přes jeho neutěšený stav se ale na klášterním hřbitově dále pohřbívalo. Tak zde bylo roku 1572 při morové ráně pohřbeno přes 500 lidí.¹⁰³ V tomto období je také zmiňována kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, nacházející se při jižní straně kostela, která byla po příchodu františkánů zasvěcena sv. Michalovi. V této boční kapli, která byla zachovalá, se konaly

---

⁹⁶ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 124

⁹⁷ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 176

⁹⁸ WAAGE, Vladimír. *Život na postranním právu kláštera Panny Marie Sněžné v Praze a prameny k jeho poznání*, s. 1

⁹⁹ Postranní právo se objevovalo především ve městech. Šlo o výkon vrchnostenské a soudní moci v oblasti, kde právo vzniklo a trvalo. Často jím disponovaly kláštery, které při svém založení dostávaly rozsáhlé pozemky k pronájmu.

¹⁰⁰ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 128

¹⁰¹ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 54

¹⁰² EKERT, František: *Posvátná místa král. hl. města Prahy. Sv. 2.*, s. 59

¹⁰³ Tamtéž, s. 60

občasné bohoslužby a v roce 1595 zde byl pohřben Jan ze Šternberka pod náhrobkem, který mu zřídila manželka Apolonie z Valdštejna.¹⁰⁴

---

¹⁰⁴ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, s. 55

Františkáni u Panny Marie Sněžné

Kláštéry v pražských městech na přelomu 16. a 17. století poskytují velmi neutěšený obraz, byly totiž většinou buď takřka bez řeholníků, nebo v nich byla řeholní kázeň tak pokleslá, že se nemohly účinně účastnit duchovního zápasu katolické protireformace s protestantskou většinou.¹⁰⁵ Existenční otázkou se proto pro řády stala výchova nové generace mladých bojovných katolíků, rekrutovaných zvláště ze šlechtických kruhů, jelikož ty patřily k hlavním donátorům. Největší aktivitu v tomto ohledu vyvíjel řád jezuitský, který svou tuhou kázní vnitřní organizace a přísným, odříkavým způsobem života znovu vzbudil u katolické šlechty důvěru k duchovním řádům a získal tím i hmotnou podporu pro jejich činnost.¹⁰⁶

Praha byla v této době císařovým sídlem, což znamenalo nejen příliv obyvatel různého ražení i národnosti, ale i čilý diplomatický ruch, stálé legace u dvora a v neposlední řadě papežskou nunciaturu.¹⁰⁷ Pro řády znamenala přítomnost císařského dvora jistou stabilitu místních poměrů.

Spor karmelitánů s františkány

Za této situace přišel do Prahy na podzim roku 1603 (při své vizitační cestě na sever od Alp) Francisco Sousa z Toleda, generál menších bratří observantů sv. Františka, aby se pokusil znovuuvést tento řád do hlavního města českého království. Nešlo mu o navrácení kláštera sv. Ambrože, do kterého byli františkáni uvedeni Jiřím z Poděbrad roku 1461 a odkud byli roku 1483 vyhnáni, ale obrátil svou pozornost k prázdnému a zpustošenému klášteru a chrámu Panny Marie Sněžné a požádal arcibiskupa Zbyňka Berku z Dubé o jeho přidělení svému řádu. Pro svůj záměr také získal mocné příznivce z řad aristokracie, zejména nejvyššího kancléře Zdeňka Popela z Lobkovic. Arcibiskup souhlasil v domnění, že se karmelitáni do opuštěného kláštera již nehodlají vracet. Svolil i Rudolf II. při slyšení 11. října roku 1603, a tak, když všem právním požadavkům a zvyklostem bylo vyhověno,

---

¹⁰⁵ KRISTEN, Zdeněk, *Snahy o znovuuvvedení karmelitánů do Prahy v letech 1603-1605 a spor o klášter sv. Ducha na Starém městě*, s. 201

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 201

¹⁰⁷ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 91

byl dne 8. listopadu 1603 Francisco Sousa jménem celého řádu slavnostně uveden k držení kláštera a kostela.¹⁰⁸

Do věci se ale vložil generál řádu karmelitánů Jindřich Silvius, vracející se z vizitační cesty do Polska. Se žádostí o navrácení kláštera a kostela u generála františkánů neuspěl, a tak se pamětním listem obrátil na císaře, ale bylo mu naznačeno, že císař své rozhodnutí pravděpodobně neodvolá.¹⁰⁹ Rozhodl se tedy Prahu opustit a zanechat zde kněze Jakuba de Fonte, který měl za úkol vyřídit spor ve prospěch karmelitánů.

Před odchodem z Prahy Silvius zpravil o záležitosti nejvyšší církevní kruhy – státního sekretáře kardinála Petra Aldobrandiniho, protektora řádu karmelitánského kardinála Dominika Pinelliho a kardinála a arcibiskupa florentského Alexandera Medicciho, který byl prefektem kardinálské kongregace pro věci řeholní. Žádal je, aby mu pomohli ke zpětnému získání ztraceného kláštera.

Kongregace kardinálů pověřila seznámením se se záležitostmi nového nuncia u císařského dvora a kardinál Pinelli nařídil pražskému internunciovi Fornarimu, aby nápravu v této záležitosti vyjednal s pražským arcibiskupem.¹¹⁰ Na to se Fornari obrátil na arcibiskupa Berku a nejvyššího kancléře Lobkovice, ale z obou stran mu bylo sděleno, že císař své rozhodnutí nezmění, zvláště kvůli své zvláštní náklonnosti pro řád františkánský a ať se karmelitáni uchází o jiný kostel v Praze.¹¹¹

Jakub de Fonte mezitím čekal císařovu odpověď na Silviův pamětní list a byl by už odjel z Prahy, kdyby mu v tom nezabránil arcibiskup Berka a nepřesvědčil ho, že usilovat o kostel a klášter Panny Marie Sněžné je marné.¹¹² Poradil mu, aby novým pamětním listem podaným v březnu 1604 zažádal císaře o přidělení jiného kostela v Praze karmelitánům, což ovšem v podstatě znamenalo vítězství pro františkány.¹¹³

---

¹⁰⁸ KRISTEN, Zdeněk, *Snahy o znovuuvedení karmelitánů do Prahy v letech 1603-1605 a spor o klášter sv. Ducha na Starém městě*, s. 202

¹⁰⁹ HÖSLER, Matthäus a kol. *Dějiny karmelitánů v Praze*, s. 13

¹¹⁰ Tamtéž, s. 13

¹¹¹ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 135

¹¹² KRISTEN, Zdeněk, *Snahy o znovuuvedení karmelitánů do Prahy v letech 1603-1605 a spor o klášter sv. Ducha na Starém městě*, s. 203

¹¹³ KRISTEN, Zdeněk, *Snahy o znovuuvedení karmelitánů do Prahy v letech 1603-1605 a spor o klášter sv. Ducha na Starém městě*, s. 203

Příchod františkánů

Řád tzv. menších bratří (Fratres Minores) vznikl ze společenství následovníků sv. Františka z Assisi, který v umbrijském kraji kázal na počátku 13. století „království Kristovo“. První stručnou řeholi společenství ústně schválil papež Inocenc III. roku 1209. O tři roky později byla sv. Klárou založena ženská větev řádu – řád klarisek, nebo také druhý františkánský řád, jehož řehole byla schválena papežem Innocencem IV. roku 1253. Pro velký ohlas svého kázání sepsal sv. František pravidla života i pro ty, kteří nemohli vstoupit do prvního, či druhého řádu, vznikl tak třetí řád, dnes nazývaný sekulární františkánský řád, tzv. terciáři.¹¹⁴ Přepracovaná řehole menších bratří byla definitivně schválena papežem Honoriem III. roku 1223.

Smrtí sv. Františka v roce 1226 začaly spory mezi jeho následovníky v otázce přísného dodržování řehole. Uvnitř řádu se během 13. a 14. století vytvářela mnohá neoficiální reformní hnutí, z nichž nejdůležitější byli tzv. zoccolanti (bosáci), kteří se od roku 1368 snažili zachovávat řeholi sv. Františka bez výkladů a interpretací (sine glossa observare). Za zakladatele františkánské observance je považován řeholník Paoluccio Da Trinci.

Neshody a vnitřní roztržičnost řádu menších bratří přetrvávaly až do roku 1517, kdy bylo bulou papeže Lva X. provedeno rozdělení řádu na dvě větve – observanty, tj. františkány (Ordo fratrum minorum regularis observantiae) a konventuály, tj. minority (Ordo fratrum minorum conventualium). Nejmladší větví v rodině řádů sv. Františka se stal řád kapucínů (Ordo Fratrum Minorum Capucinatorum) uznaný papežem Klimentem VII. roku 1528.

Na jaře roku 1604 přišli do Prahy první řeholníci z Brna. Pobývali dočasně v minoritském klášteře sv. Jakuba. Výpovědi všech, kteří s nimi obcovali a po jejich smrti vydali přísedné svědectví o jejich životě, shodují se v tom, že to byli řeholníci vzorní a dokonalí.¹¹⁵ Byli to jistě mužové zvlášť vybraní, kteří mohli svými vědomostmi a přísným asketickým životem čelit útokům jinověrců. Převorem konventu byl Aemilius Alexius Kekh.

---

¹¹⁴ Svatý František z Assisi [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://www.ofm.cz/2015/07/18/svaty-frantisek-z-assisi/>

¹¹⁵ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 146

Mezi příznivce z řad šlechticů se v této době uvádí zejména císařský maršálek ve válkách tureckých hrabě Heřman Kryštof Rusworm¹¹⁶ a nejvyšší kancléř Lobkovic, který 14. července 1604 jménem císaře Rudolfa II. slavnostně položil základní kámen obnovovacích prací. Kancléřovy zásluhy v souvislosti se znovuuvedením františkánů nebyly opomíjeny, zmiňuje je i pamětní kniha řádu zachycující události týkající se kláštera od středověku do 18. století, která ho označuje za „nejvyššího patrona bratří.“¹¹⁷ Lobkovic byl znám svým hlubokým katolickým přesvědčením – v těchto názorech se shodoval se svou manželkou Polyxenou, rozenou z Pernštejna. Jejich manželství bylo harmonické, dlouho se jim ale nedařilo počít potomka. Lobkovic tedy, jak odpovídalo dobovému náboženskému přesvědčení, doporučil sebe i svou manželku modlitbám františkánů a zavázal se zřídit u kostela Panny Marie Sněžné klenbu a okna, pokud Bůh vyslyší jeho prosby a narodí se mu dědic.¹¹⁸ Dne 15. března 1606 navštívil františkány a předal kvardiánovi Jiljímu diplom Rudolfa II., kterým císař odevzdal objekty u Panny Marie Sněžné františkánům - bratři se předtím na císaře obrátili s prosbou, aby jim pomohl získat zpět plochy, které už dlouhý čas patřily ke klášteru, ale v době jejich příchodu byly neoprávněně zabrány jinými majiteli¹¹⁹. Na císařský diplom Lobkovic napsal: „*Tento diplom dávám otcům řádu sv. Františka bez taxy, z lásky a zdarma, aby prosili Boha, aby mi Bůh dal syna.*“¹²⁰ Jeho přání bylo vyslyšeno 30. ledna 1609, kdy se mu narodil vytoužený syn, Václav Eusebius František. Toho dne jej navštívil kvardián Jiljí, požehnal mu a řekl: „*To je naše zaplacená taxa.*“¹²¹

---

¹¹⁶ Před svou popravou 5. listopadu 1605 byl čtyřmi františkánskými knězi připravován na smrt. Jeho tělo bylo pohřbeno v kapli Neposkvrněného početí Panny Marie v kostele Panny Marie Sněžné.

¹¹⁷ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 123

¹¹⁸ Tamtéž, s. 124

¹¹⁹ Tamtéž., s. 94

¹²⁰ BENEŠ, Petr Regalát. *Pražští mučedníci*, s. 18

¹²¹ Tamtéž, s. 18

Vpád Pasovských

Závěr vlády císaře Rudolfa II. se nesl v duchu sporu se stavovskou opozicí a mladším bratrem Matyášem, který byl s ohledem na absenci Rudolfových legitimních potomků v pořadí následnictví na prvním místě. Matyášovo tažení do Čech roku 1608, jehož cílem byla Rudolfova abdikace, skončilo podepsáním tzv. libeňského míru, čímž se monarchie rozdělila a Rudolfova vláda byla omezena na Čechy, Lužici a Slezsko.¹²² Následujícího roku byl slábnoucí císař protestantskými stavy přinucen k podepsání dokumentu, jenž vstoupil do dějin jako Majestát a kterým se potvrzovala svoboda náboženského vyznání pro nekatolíky. Pro Rudolfa znamenal tento ústupek další porážku, se kterou se ale nehodlal smířit. V rámci plánů na svou rehabilitaci a snů o potrestání Matyáše spojil svůj osud s bratrancem Leopoldem, biskupem pasovským a štrasburským.¹²³ Tento mladý muž, překypující nenasytnou touhou po moci a světských hodnostech, pro císaře představoval vítaného spojence a naději pro realizaci pomsty všem protivníkům.

Po uprázdnění stolce v říšském knížectví Jülich-Kleve a jeho zabrání protestantskými kurfiřty, se Leopold Rudolfovi nabídl, že ho vojenským zásahem získá pro Habsburky.¹²⁴ Pro tento účel roku 1610 v Pasově naverboval žoldnéřské vojsko, ale jeho diplomatické snahy skončily fiaskem, především kvůli rostoucí hrozbě zničujícího střetu s protihabsburskou koalicí, vedenou francouzským králem, a neochotou spojenců se na riskantním podniku podílet. V Pasově ale nadále prodléval vojenský sbor a ani císař, ani Leopold se neměli k tomu, aby vojákům vyplátili žold a zajistili zásobování. Možnost jeho přesunu do Čech a využití proti odbojným českým stavům, jak to navrhoval Leopold, se tak nakonec naskytla jako nejvýhodnější řešení.¹²⁵

---

¹²² NOVÁK, Jan Bedřich. *Rudolf II. a jeho pád*, s. 50-56

¹²³ JANÁČEK, Josef. *Rudolf II. a jeho doba*, s. 453

¹²⁴ Tamtéž, s. 456

¹²⁵ BENEŠ, Petr Regalát, Petr HLAVÁČEK a Tomáš STERNECK. *Čtrnáct mučedníků pražských: vpád Pasovských a závěr vlády Rudolfa II.*, s. 37

V posledních lednových dnech roku 1611 Pasovští překročili české hranice. Po obsazení Českých Budějovic, Tábora a Berouna vojsko 13. února stanulo na Bílé hoře a chystalo se k útoku na Prahu.¹²⁶ Stavové sice stačili najmout několik tisíc vojáků, ale hlavní vojenskou sílu pro ochranu pražských měst představovala měšťanská milice, kterou v poslední chvíli doplnily zástupy obecného lidu, vyzbrojené a organizované velmi nedostatečně.¹²⁷

V úterý dne 15. února Pasovští zaútočili na Prahu a ovládli Malou Stranu, Hradčany a Pražský Hrad. Měšťanské oddíly a zástupy lidu při boji ustupovaly přes kamenný most do Starého města, následovány pasovskou jízdou. Po spuštění kovové mříže v mostecké bráně zůstala ale skupina pasovských odříznuta od cesty zpět a následně se rozprchla do ulic. Několik jezdců našlo útočiště v klášteře na Slovanech, kde byli objeveni novoměstskou chasou a pobiti. Po napadení a vyplenění kláštera na Slovanech, vyšehradské kapituly a kláštera na Karlově se ozbrojenci vydali i k Panně Marii Sněžné, jejíž osazenstvo neprávem nařkli ze spolupráce s Pasovskými. Katolické kláštery byly již mnoho let trnem v oku radikálním nekatolíkům, kteří čekali na záminku pro jejich pokoření.

Čtrnáct pražských mučedníků

Roku 1611 čítala komunita u Panny Marie Sněžné sedmnáct členů, z nichž jen tři byli Češi.¹²⁸ Mezinárodní složení vzdělaných a schopných kazatelů ze šlechtických rodin bylo zvoleno s ohledem na složité postavení novoměstského konventu a národnostní různorodosti rudolfínské Prahy. Jejich pastorační působení vyvolávalo u pražských nekatolíků nelibost.

Před bránou kláštera se 15. února shromáždil rozrušený dav více než 700 ozbrojených lidí.¹²⁹ Vrata zajištěná závorou byla vyvrácena a následovalo neopodstatněné vraždění a rabování. K surovému povraždění čtrnácti františkánů došlo na čtyřech různých místech,

---

¹²⁶ BENEŠ, Petr Regalát, Petr HLAVÁČEK a Tomáš STERNECK. *Čtrnáct mučedníků pražských: vpád Pasovských a závěr vlády Rudolfa II.*, s. 37

¹²⁷ JANÁČEK, Josef. *Rudolf II. a jeho doba*, s. 476

¹²⁸ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, str. 95

¹²⁹ BUBEN, M., *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích.*, s. 302

během čtyř hodin, jak doložili četní svědci.¹³⁰ V době útoku se tři řeholníci nacházeli mimo klášter a tím se zachránili. Bratr Martinez ze Španělska byl zabit, když vlastním tělem bránil ciborium s hostiemi. Jeden z násilníků mu uťal ruku a následně ho probodl. Martinezova krví potřísněná kasule se uchovává ve františkánském klášteře ve Vídni.¹³¹ Zbytek bezbranných řeholníků byl krutým způsobem ubit v prostorách kláštera, ve věži a ve špitále. V dochovaných dobových záznamech jsou uvedena jména všech obětí, i způsob smrti. Tři řeholníci čekali na smrt ve věžičce kostela několik hodin, než byli nalezeni a pobiti. Jejich těla byla poté vržena ze střechy. Po útoku navíc dav mrtvé řeholníky svlékl do naha a naházel na hromadu před kostel, kde leželi ještě tři dny.¹³² Třetího dne byla zohavená těla františkánů tajně v noci zabalena do pláten a pohřbena v chodbě kláštera paní Marií Maxmiliánou, manželkou hraběte Adama ze Šternberka, a paní Annou rozenou Perperin z Rakous, vdovou po královském místokancléři Janu Jindřichovi z Písnice a na Schonbachu a dvěma měšťany. Po pěti letech byli uloženi v kapli sv. b Michala, kde jsou jejich ostatky i dnes v truhle pod oltářem sv. Petra z Alkantary.¹³³

Klášter a kostel byly vydrancovány, hroby byly vykradeny, sochy a obrazy zničeny. Oděvy bratří a bohoslužebná roucha si vrahové oblékli a slavili v nich krvavý masopust. Při plenění se ztratila i darovací listina císaře Rudolfa, ale později byla náhodou nalezena jezuity ve vetešnictví a vrácena františkánům.¹³⁴ Vyšetřovací aktivita nakonec napomohla k dopadení a potrestání hlavních viníků. Pražským hrdelním soudem bylo 14 vrahů potrestáno smrtí.¹³⁵

Nejdůležitějším pramenem pojednávajícím o této tragické události je kniha *Illustré Martyrium* od rakouského františkána Jeronýma Strassera. Své dílo, jež vyšlo ve Vídni roku 1624, sepsal na základě svědectví s poměrně malým časovým odstupem od události a věnoval jej císaři Ferdinandu II.

---

¹³⁰ MINAŘÍK, František Kliment. *Pražští mučedníci*, s. 23

¹³¹ BENEŠ, Petr Regalát a kol., *Historia Franciscana I.*, s. 40

¹³² Tamtéž, str. 40

¹³³ MINAŘÍK, František Kliment. *Pražští mučedníci*, s. 44

¹³⁴ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 153

¹³⁵ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 103

Brzy po jejich zavraždění se 14 řeholníkům začalo dostávat úcty jako mučedníkům. Stovky let trvající snahy o jejich svatořečení byly završeny dne 10.5. 2012, kdy Papež Benedikt XVI. schválil dekret Kongregace pro blahorečení a svatořečení o mučednictví 14 pražských františkánů od Panny Marie Sněžné.¹³⁶

Další působení františkánů u Panny Marie Sněžné

Útok na pražský klášter zasadil těžkou ránu celé františkánské provincii sv. Václava. Na žádost krále Matyáše a českých stavů se ale již 27. října 1611 odebralo šest nových bratří z kláštera v Uherském Hradišti do Prahy, aby zde působili na místě posvěceném a zúrodněném krví.¹³⁷ V čele dojemného průvodu Prahou šel kvardián s velkým dřevěným křížem. Návrat do kostela a kláštera byl ponurý, vybavení bylo rozkradeno a zničeno, zbyly jen holé zdi. S opravami se začalo ihned – nejprve byla pro bohoslužby opravena a sv. Michalovi zasvěcena bývalá kaple Panny Marie. Kostel se dlouhou dobu po událostech roku 1611 nepoužíval. Byl znovu vysvěcen až 4. května 1625 kardinálem Arnoštem z Harrachu, arcibiskupem pražským.¹³⁸ Význam pražského kláštera stoupl po roce 1627, kdy zde bylo zřízeno filosofické a teologické studium, povýšené 31. května 1664 na generální kapitule v Římě na *studium generale*.¹³⁹

Velikým dobrodincem kláštera se v polovině 17. století stal Jan Starší z Talmberka, jenž je pokládán za spoluzakladatele nynějšího kláštera a byl roku 1664 pohřben do řádové krypty bratří za hlavním oltářem. Na jeho náklad započala roku 1649 stavba hlavního oltáře v kostele – největšího raně barokního díla v Praze.¹⁴⁰ Tvoří jej dřevěná černo zlatá architektura, skládající se z vysokého soklu a tří postupně se zužujících pater.¹⁴¹ Oltářní obraz odkazuje k již zmíněné legendě o Panně Marii Sněžné, na obraze se Panna Maria vznáší k nebi obklopena světcí. Nad hlavním obrazem je v druhém patře umístěn obraz sv. Františka přijímajícího plnomocný odpustek.¹⁴² Sochařská výzdoba je připisována

---

¹³⁶ Proces blahorečení čtrnácti pražských mučedníků. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z http://www.pms.ofm.cz/14_blahoreceni.html,

¹³⁷ VYSKOCIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 154

¹³⁸ MUK, Jan. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné II. díl*, str. 25

¹³⁹ BENEŠ, Petr Regalát a kol., *Historia Franciscana I.*, s. 76

¹⁴⁰ VLČEK, Pavel, Dušan FOLTÝN a Petr SOMMER. *Encyklopedie českých klášterů*, s. 488

¹⁴¹ BENEŠ, Petr Regalát a kol., *Historia Franciscana I.*, s. 75

¹⁴² BAŤKOVÁ, Růžena. *Umělecké památky Prahy 2. - Nové Město*, s. 147

dílně Arnošta Jana Heidelbergera.¹⁴³ Zástup svatých je v nejvyšším patře završen ukřižovaným Kristem, Pannou Marií a sv. Janem Evangelistou. Oltář byl dokončen roku 1651 a uprostřed nese znak svého donátora. Mezi lety 1650 a 1654 Talmberk sponzoroval vznik nových klášterních křídel na jižní straně kostela.

Od poloviny 17. století působil u Panny Marie Sněžné Bernard Sannig – významný filosof, lektor, profesor, historik, právník a spisovatel, pod jehož vedením došlo k velkému rozvoji české františkánské provincie. Po studiích na jezuitském gymnáziu v roce 1655 vstoupil do františkánského řádu a studoval pak filosofii a teologii na klášterních studiích u Panny Marie Sněžné.¹⁴⁴ Po návratu ze studijní cesty do Říma se roku 1664 stal lektorem filozofie na františkánských studiích v Nyse, a v roce 1666 generálním řádovým lektorem teologie v Praze a profesorem filozofie na pražské teologické fakultě. Na Arcibiskupském semináři v Praze byl učitelem v letech 1657 až 1670. V letech 1675 a 1684 byl zvolen řádovým provinciálem. Sannig patřil k předním evropským představitelům skotismu.¹⁴⁵ Mezi jeho nejslavnější díla patří učebnice *Schola Theologica Scotistarum* a *Schola Philosophica Scotistarum*. Podle jeho kurzu se skotistické filozofii vyučovalo v celé střední Evropě a ve Španělsku.

Roku 1677 se Sannig pokoušel o kanonizaci 14 mučedníků. Za tímto účelem byla se souhlasem arcibiskupovým exhumovány jejich ostatky a vloženy do dubové rakve. Vyvrcholením beatifikačního procesu bylo ale pouze prohlášení mučedníků za „ctihodné“. Během své cesty do Čech roku 1680 přijal císař Leopold I. pozvání provinciála Sanniga k návštěvě kláštera Panny Marie Sněžné a roku 1685 písemným slibem stvrdil, že po dobytí Jeruzaléma navrátí Boží Hrob do péče františkánů.¹⁴⁶

Do historie kláštera se Sannig nesmazatelně zapsal roku 1678, kdy nechal vybudovat vzácnou barokní knihovnu, jež byla do dnešní podoby upravena v roce 1760. Zachoval se zde barokní mobiliář, z nějž zaujmou především vyřezávané knihovní regály. V pěti polích klenby jsou fresky vypodobňující významné členy řádu a svaté. Bibliotéka

---

¹⁴³ BAŤKOVÁ, Růžena. *Umělecké památky Prahy 2. - Nové Město*, s. 147

¹⁴⁴ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 152

¹⁴⁵ Filosoficko-teologický směr navazující na myšlenkový odkaz františkána Jana Dunse Scota (1266-1308).

¹⁴⁶ ELBEL, Martin. *Bohemia Franciscana: Františkánský řád a jeho působení v českých zemích 17. a 18. století*, str. 63

začala vznikat již na počátku 17. století. Rozrůstala se nejen příspěvky členů kláštera, ale i dary z měšťanských a šlechtických kruhů. Vedle řady vzácných rukopisů byly také tři velmi cenné kancionály z konce 15. století, které byly prodány v 19. století do ciziny.¹⁴⁷ V současné době knihovna obsahuje okolo 11 000 svazků převážně starých tisků a inkunábulí. Převažují díla z oboru teologie, filosofie, církevní historie a kanonického i světského práva. Je zde zastoupena i neobvykle rozsáhlá sbírka děl astronomických, matematických a lékařských.¹⁴⁸

O významu kostela svědčí i skutečnost, že roku 1662, kdy hrozilo nebezpečí tureckého vpádu, nařídil kardinál Harrach přenést Palladium země české ze staroboleslavského kostela nanebevzetí Panny Marie do Prahy, kde bylo uloženo u Panny Marie Sněžné.

Doba josefínská a její následky

Císař Josef II. vnímal kláštery, náležející především kontemplativním a žebravým řadům, jako neužitečné instituce, představující velké břemeno pro poddané. Ty kláštery, které se nezabývaly vzděláváním, vědou nebo péčí o staré a nemocné měly být zrušeny, bez ohledu na jejich historickou hodnotu. Jejich majetek přešel do náboženského fondu, z něhož se financovalo zavedení nových farností a platy kněží. V tomto procesu zanikla v monarchii téměř třetina všech klášterů.

V této době nastaly i pro klášter Panny Marie Sněžné těžké časy. Císař klášter sice nezrušil, ale v roce 1782 zakázal přijímat novice. Tomuto nařízení se vzepřel tehdejší kvardián, ale bylo mu za to pohroženo vyhoštěním z monarchie.¹⁴⁹ Roku 1783 pak bylo zrušeno řádové studium a řádoví kněží byli nuceni spolu se světskými knězi studovat na univerzitě.¹⁵⁰ Zrušena byla také všechna zbožná bratrstva a třetí řád a jejich majetek zabaven. Počet řeholníků se nařízením ze 66 snížil na 18, klášterní komunita měla takto postupně zaniknout. Zakázáno bylo pohřbívání na klášterním hřbitově a ve kryptách,

---

¹⁴⁷ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 309

¹⁴⁸ BENEŠ, Petr Regalát a kol., *Historia Franciscana I.*, s. 82

¹⁴⁹ BUBEN, M., *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích.*, str. 307

¹⁵⁰ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, s. 169

všechny pohřby se přesunuly za městské hradby, jak tomu bylo i u jiných pražských hřbitovů.

Největší změny do klášterního života přineslo zrušení farního kostela Panny Marie Matky Boží na Louži na Starém městě (stával v jižní části Mariánského náměstí) roku 1784. Tento románský kostel postavený ve 12. století byl zbořen v roce 1791 v souvislosti s přestavbou sousedního Clam-Gallasova paláce.¹⁵¹ Fara tohoto kostela byla roku 1787 dvorským dekretem přenesena k františkánskému kostelu Panny Marie Sněžné. Kostel sice zůstal řádovým majetkem, ale obec pražská zde jako jeho správce ustanovovala světské kněze jako faráře a jako farní byl užíván, františkáni zde bohoslužby sloužit nesměli. Prvním farářem se stal Rudolf Fischer. Řádu zůstal k užívání klášter, kus zahrady a tři kaple. Západní křídlo traktu obklopující nádvoří před kostelem bylo přestavěno pro účely fary, klášteru tím byla odňata nemocnice a kaple sv. Hedviky a sv. Brikcí byly zrušeny. Z kaple Panny Marie Královny se stala farní kůlna.¹⁵²

Zdá se, že tento stav byl pro kostel značně nepříznivý, vzhledem k tomu, že mezi řádem a obcí Pražskou docházelo ke sporům ohledně oprav a ty se patrně ani neprováděly, protože o nich nejsou žádné záznamy. Tento právní stav trval pak celé 19. století až do začátku 20. století.¹⁵³

Po smrti Josefa II. bylo patrné, že všeobecný úpadek řeholního života není společnosti ku prospěchu. V roce 1812 byl v klášteře obnoven noviciát a roku 1835 žilo u Panny Marie Sněžné opět až 50 bratří.¹⁵⁴ K úplnému obnovení klášterních aktivit ale již nedošlo a po zbytek 19. století se františkáni potýkali s nedostatkem financí a noviců. V roce 1879 žilo v klášteře 26 bratří a v roce 1882 jejich počet klesl na 21. Definitivní tečku za josefinismem znamenalo zavedení řádových reforem provinciálem Kazimírem Adámkem roku 1884. Toto úsilí, vyvolané papežem Lvem XIII., mělo za cíl sjednocení a posílení františkánské „rodiny“ před vstupem do 20. století.

---

¹⁵¹ Mariánské náměstí a kostel Panny Marie na louži. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <http://www.praha-archeologicka.cz/p/319?page=5>

¹⁵² EKERT, František. *Posvátná místa král. hl. města Prahy. Sv. 2.*, s. 61

¹⁵³ BENEŠ, Petr Regalát a HLAVÁČEK, Petr. *Historia Franciscana II.*, s. 168

¹⁵⁴ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích.*, s. 307

Klášterní komunita od 20. století do současnosti

První polovina 20. století znamenala pro klášter Panny Marie Sněžné období rozvoje. K významným členům komunity patřil P. Jan Kapistrán Vyskočil, doktor filosofie a teologie, který byl pětkrát zvolen provinciálem. Publikoval práce z oboru církevních dějin a byl před komunistickým zásahem posledním děkanem teologické fakulty Karlovy univerzity.¹⁵⁵ Uplatnil se rovněž jako velmi oblíbený kazatel a exercitátor. Další významným františkánem z období první republiky byl P. Klement Minařík, který se stal provinciálem roku 1941. Dodnes má hodnotu jeho badatelská a literární činnost o historii české františkánské provincie, zvláště o čtrnácti pražských mučednicích, o nichž napsal vícekrát vydanou knihu a řadu článků.¹⁵⁶ Byl také hudebně nadaný a složil vánoční mši z lidových koled. P. Vyskočil a P. Minařík byli roku 1950 internováni v Želivě.

Zatímco druhou světovou válku přečkali františkáni bez větších pohrom, komunisté jejich klášter roku 1950 při akci K zabrali a přidělili potřebám ministerstva vnitra – byla zde ubytovna veřejné bezpečnosti a zkušebna kapely hradní stráže. Řeholníci byli internováni v klášteře v Hejnicích, či v Želivě. Odtud vedla pro některé cesta k tzv. „technickým službám“ a později pro mnohé do vězení.¹⁵⁷ Jen málo z nich bylo později přiděleno do diecézní duchovní správy. U Panny Marie Sněžné se správcem stal vyšehradský kanovník Černocký, který v roce 1948 kandidoval za komunisty. Pod jeho dozorem zde jako kaplan působil P. Norbert Šrámek, který byl roku 1968 jmenován farářem a sloužil plných 30 let. Po převzetí konventu františkány roku 1990 byl zvolen kvardiánem kláštera a nadále byl i farářem.¹⁵⁸

První řeholníci se do kláštera Panny Marie Sněžné vrátili roku 1991, aby zde započali novou kapitolu kostela a kláštera, jako tomu bylo v dějinách již vícekrát. V 90. letech byl obnoven proces blahořečení čtrnácti mučedníků a byla provedena rekonstrukce interiéru. Roku 1999 byl v klášteře založen Institut františkánských studií, který se soustřeďuje na spirituální, teologicko-filozofickou a obecně kulturně-historickou formaci sester a bratří z řádů a kongregací františkánské řeholní rodiny i dalších zájemců o fenomén

---

¹⁵⁵ ČADA, Václav. *Jan Kapistrán Vyskočil a jeho dílo*, s. 66

¹⁵⁶ BENEŠ, Petr Regalát a kol., *Historia Franciscana I.*, s. 95

¹⁵⁷ Františkáni u Panny Marie Sněžné v Praze. [online]. [cit. 2019-03-01] Dostupné z: <http://www.sfr.cz/clanek.aspx?a=2295> [cit. 2019-03-09]

¹⁵⁸ Tamtéž

františkánství.¹⁵⁹ V roce 2004 byla u příležitosti 400. výročí příchodu františkánů k Panně Marii Sněžné realizována rozsáhlá výstava *Historia Franciscana*, jejíž významnou součástí byl i stejnojmenný sborník. Proces blahořečení čtrnácti mučedníků od Panny Marie Sněžné byl završen 13. října 2012 v pražské katedrále.

V současné době je klášter a kostel místem čilého duchovního, kulturního a studijního života. Žije zde 16 bratří a kostel patří k jednomu z mála, kde probíhá od pondělí do pátku tzv. zpovědní pohotovost, která je hojně využívána. Kromě běžných liturgických slavností a pobožností jsou zde pravidelné bohoslužby slouženy i pro albánskou a syrskou menšinu. Prostory kláštera, v nichž sídlí Galerie *Ambit*, jsou pravidelně využívány pro pořádání výstav, mezi něž patří například každoroční výstava historických betlémů a vánočních tradic, či výstava světoznámého fotografa Steva McCurryho. V kostele a klášteře se také pořádají koncerty, přednášky a setkávání. Prostory farního klubu se pronajímají k pořádání kulturních akcí. V budově fary sídlí od roku 1996 Rakouské kulturní fórum.

Ke klášteru od dob jeho založení náležela i zahrada v jeho jižní části. Ta řeholníkům sloužila jako místo k rozjímání, pěstování zeleniny a v neposlední řadě jako prostředek k výdělku, když byly její části pronajímány. Roku 1950 byla znárodněna a otevřena veřejnosti. V dnešní době slouží Pražanům jako vyhledávaný kousek zeleně v centru města.

---

¹⁵⁹ Institut františkánských studií. [online]. [cit. 2019-03-11] Dostupné z: <http://www.frantiskanstvi.cz/index.htm>

Významné osobnosti z dějin kláštera

Jan Evangelista Urban

V meziválečném období se klášter stal jedním z center intelektuálního života v hlavním městě. Působil zde P. Jan Evangelista Urban, jedna z nejvýznamnějších postav svatováclavské františkánské provincie a katolické církve u nás. Mládí prožil v Praze na Žižkově, kde vystudoval obecnou školu. Ministrování v kostele sv. Prokopa a čtení životů svatých v něm vzbudilo zájem o kněžský stav, a tak roku 1912 nastoupil na gymnázium. Jeho nadšení pro duchovní život se projevilo již v tercii, kdy založil Kongregaci budoucích kněží, jejíž náplní byly pravidelné schůze a adorace a o níž se zmiňuje i Jaroslav Seifert.¹⁶⁰ V roce 1915 se seznámil s františkány u Panny Marie Sněžné a 7. listopadu vstoupil do třetího řádu sv. Františka. Duchovní autoritou se mu stal Jan Kapistrán Vyskočil, v té době provinciál českomoravské provincie a kvardián pražského kláštera. Kvůli velké touze po řeholním a kněžském životě pak, i přes nedokončená gymnaziální studia, vstoupil roku 1918 do františkánského řádu a přijal jméno Jan Evangelista. Svůj vstup k menším bratřím chápal jako: „*následování Krista Pána způsobem ne odvozeným, akomodovaným, vyvinutým dějinami lidstva, ale původním, pokorným, evangelním, tak jak byl obnoven a přiblížen sv. Františkem.*“¹⁶¹

Roku 1919 byl poslán na studia do italského Bolzana, ale kvůli nemoci byl nucen se vrátit a roku 1921 nastoupil jako mimořádný posluchač teologie na Univerzitu Karlovu. Kněžské svěcení přijal dne 15. června 1924, čímž se mu splnil sen, který měl již od dětských let. Studia pak dokončil roku 1925, kdy započal na přání františkánů doktorské studium, aby mohl v budoucnu učit na františkánském teologickém učilišti. Současně byl také magistrem kleriků v Kadani a od roku 1927 ředitelem třetího řádu. Po náročném studiu byl 19. června 1930 promován doktorem filosofie. V té době se také stal kvardiánem kláštera u Panny Marie Sněžné, dokončil rozsáhlou rekonstrukci areálu a splatil finanční závazky kláštera. Kostel se za jeho působení stal opět jednou z nejvyhledávanějších pražských katolických svatyň.

---

¹⁶⁰ VENTURA, Václav. *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 8

¹⁶¹ Tamtéž, s. 10

Životním posláním se mu stalo působení v třetím řádu, ze kterého učinil dynamické apoštolské společenství a jako jeho součást založil roku 1927 laický apoštolát, jehož činnost chápal jako přímočaré prodloužení kněžství.¹⁶² Jeho členové pomáhaly v době hmotné bídy a nezaměstnanosti chudým a potřebným, sestry ošetřovaly nemocné, vyučovaly děti náboženství, připravovaly děti i dospělé k přijetí svátostí.¹⁶³ Roku 1933 se apoštolát stal samostatnou terciářskou obcí při kostele Panny Marie Sněžné, schválenou arcibiskupem pražským. Jeho působení se poté rozšířilo po celých Čechách, Moravě a Slezsku. Po roce 1950 byla činnost apoštolátu utlumena a sestry pracovaly ve zdravotnictví a charitě. K opětovnému rozvoji došlo až v 90. letech a v roce 1999 byl pražským arcibiskupem založen řeholní institut Sestry apoštolátu sv. Františka.

V roce 1936 Urban založil v prostorách fary u Panny Marie Sněžné studijní ústav pro laiky – Studium Catholicum, jehož cílem bylo doplnění vysokoškolského studia a jeho oborů z katolického hlediska. Projekt byl schválen a potvrzen arcibiskupem Kašparem roku 1937 a jeho vlastníkem a správcem byl ustanoven laický apoštolát, prefektem se stal P. PhDr. Jan Evangelista Urban. V roce 1938 bylo v letním semestru zapsáno 200 posluchačů, v roce 1939 jich bylo 194. Samotné studium bylo rozděleno do sedmi oborů – teologického, filosofického, historického, právního, přírodovědeckého, lékařského, sociálního a uměleckého. Pro přijetí ke studiu byla vyžadována maturitní zkouška a po dvou letech absolvent získal absolutorium. Činnost ústavu přerušila válka, ale hned v roce 1947 arcibiskup Beran potvrdil nové stanovy a ve výuce se pokračovalo. Obnovené Studium Catholicum bylo viděno jako smysluplná součást intelektuálního života poválečné společnosti.¹⁶⁴

Roku 1938 byl Urban zvolen provinciálem provincie. Za jeho vedení bylo vykonáno historicky nejvíc františkánských exercií a misií. Horlivá apoštolská práce měla za cíl „vrátit Čechy Bohu.“ I jako provinciál stále vedl magisteriát kleriků a roku 1940 dostavěl noviciát v Kroměříži. Nacistická okupace znamenala především omezení práce a snahu o zachování rozpracovaného díla. V této době také přednášel desetiminutové teologické kurzy v českém rozhlase, které měly ohlas i v zahraničí. Poválečná léta se nesla v duchu

---

¹⁶² VENTURA, Václav. *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 19

¹⁶³ Sestry apoštolátu sv. Františka [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <http://www.frantiskanky.info/dejiny/>

¹⁶⁴ VENTURA, Václav. *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 29

kázání u Panny Marie Sněžné, přednášení na Studiu Catholicu, konferencí, zpovídání, vizitací a pastorece zdecimovaného pohraničí. V letech 1945-46 byl Urban vážným kandidátem na pražský arcibiskupský stolec.

Všem nadějím a plánům do budoucna byl učiněn konec nástupem totalitního režimu. 14.3. 1950 byl otec Urban zatčen v Nespekách a 5. dubna odsouzen za velezradu v prvním monstrprocesu proti katolické církvi (tzv. Machalka a spol.). Na svobodu byl Urban propuštěn 12. září 1963, ale až do roku 1968 byl sledován Státní bezpečností.¹⁶⁵ Roku 1968 získal souhlas k výkonu duchovenské činnosti, a tak začal opět konat exercie, zpovídat, sloužit bohoslužby a přednášet. Roku 1974 ale o souhlas přišel a byl nucen stáhnout se do ústraní. V této době napsal řadu významných teologických textů. V 80. letech se mu zhoršilo zdraví a zbytek života prožil v péči sester apoštolátu. Zemřel 7. ledna 1991.

---

¹⁶⁵ Sestry apoštolátu sv. Františka [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <http://www.frantiskanky.info/dejiny/>

Jan Želivský

Kolem roku 1418, v době stále se stupňujícího náboženského radikalismu, přišel do Prahy odpadlý řeholník z premonstrátského kláštera v Želivy, Jan. Jako kazatel zde začal naplňovat poslání duchovního vůdce, aby se nakonec proměnil s novými požadavky doby v politického vůdce.¹⁶⁶ Z dochovaných kázání je patrné, že naplněn husitskými ideály a do určité míry teoreticky obeznámen s mysliteli či mluvčími domácích reformních snah, Miličem z Kroměříže, Jakoubkem ze Stříbra a Matějem z Janova, přetavil myšlenky valdenského charakteru v radikální ideologii novoměstských lidových vrstev.¹⁶⁷ Počátky jeho kazatelské činnosti jsou spojeny s kostelem sv. Štěpána na Novém městě, kde mu bylo umožněno působit díky již zmíněnému dušičkovému převratu. O životě Jana Želivského před rokem 1418 prameny mlčí.

V únoru roku 1419 byl král Václav IV. nucen na nátlak svého bratra Zikmunda k částečné restituci církevních poměrů v pražských městech.¹⁶⁸ Do kostelů obsazených husity se navrátili katoličtí kněží, což ale způsobilo další nepokoje. Bezvýchodnou situaci se král 25. února 1419 pokusil vyřešit přidělením tří pražských kostelů situovaných na linii dotyku obou pravobřežních měst nekatolíkům, pro sloužení mší pod obojí způsobou – kostel karmelitánů u Panny Marie Sněžné, benediktinů u sv. Ambrože a staroměstský kostel sv. Benedikta, patřící řádu německých rytířů. Všechny tyto kostely zůstaly ale pod katolickou správou a měly se v nich beze změny sloužit i katolické mše.¹⁶⁹ V tuto dobu se knězem u významného kostela Panny Marie Sněžné stal Jan Želivský, mezi Pražany známý radikální kazatel a vůdčí osobnost husitského chiliasmu.¹⁷⁰ Žebravé řády, k nimž se řadili i karmelitáni, patřili u Želivského ve shodě s valdenským učením k nejnenáviděnějším ze všech klášterních komunit. Proto mohlo pro něho být jistým zadostiučiněním, že právě z kazatelny jejich kostela zaséval do mysli svých posluchačů myšlenky, které je stmelovaly v radikální společenství.

---

166 KOPIČKOVÁ, Božena. *Jan Želivský*, s. 46

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 46

¹⁶⁸ ČORNEJ, Petr. *30.7.1419 - první pražská defenestrace: krvavá neděle uprostřed léta*, s. 80

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 81

¹⁷⁰ Chiliasmus byla víra v blížící se konec světa a po něm nastávající tisíciletí svobody, míru a spravedlnosti, která byla spojována s očekáváním druhého příchodu Kristova. Ve středověku se stávala tato víra důležitou součástí lidových kacířství.

Vzhledem k tomu, že většina obyvatel Prahy se v roce 1419 přikláněla ke kalichu, byly zabrané kostely až příliš velké a bylo jich příliš mnoho pro katolické věřící.¹⁷¹ Naopak tři husitské kostely zdaleka nedostačovaly obrovským davům, které se v nich srocovaly. To dále přispívalo k zesílení vlivu Jana Želivského a nevyhnutelně k další radikalizaci především pražské chudiny. Podle Františka Ekerta se chrám Matky Boží stal shromaždištěm a hlavním středem nejvýstřednějších přívrženců učení husitského.¹⁷²

Předehrou pro klíčovou defenestraci a zážeh husitské revoluce bylo sesazení novoměstské rady Václavem IV. 6. července 1419 (v den památky mistra Jana Husa, uctívaného mezi nekatolíky jako světce) a uvržení přívrženců kalicha do žaláře. Po již zmíněném opatření proti bohoslužbám s laickým kalichem a vypovězení Mikuláše z Husi se přední radikální vůdci cítili ohroženi.¹⁷³ Myšlenka na radniční převrat na Novém Městě postupně vykryštovala za dané situace pro pražské radikály jako jediné možné řešení.

První pražská defenestrace

V neděli 30. července roku 1419 se ráno v kostele Panny Marie Sněžné shromáždil husitský dav, jež Jan Želivský svým kázáním z Matoušova evangelia rozohnil a zburcoval k procesí Novým Městem.¹⁷⁴ Když zástup dospěl ke kostelu sv. Štěpána, odkud byl Jan Želivský v únoru roku 1419 vypuzen, tak vyrazil bránu, přerušil probíhající mši a vyhnal věřící a katolického faráře.¹⁷⁵ Po odsloužení mše pod obojí způsobou Jan zástup dovedl před novoměstskou radnici, kde se dožadoval propuštění zajatců. Jednání ale selhalo a zvrhlo se v hádku. V tento moment se jedním z hlavních aktérů stal Jan Žižka, který vedl útok na radnici (jeho přítomnost je doložena ve čtyřech kronikách).¹⁷⁶ Obětí hrůzného masakru se stalo asi třináct lidí a jeho spácháním byla otevřena cesta k revoluci. Nově zvolení pohusitští konšelé byli následně 2. srpna uznáni kapitulujícím Václavem IV., který 16. srpna zemřel.

---

¹⁷¹ KOPIČKOVÁ, Božena. *Jan Želivský*, s. 50

¹⁷² EKERT, František: *Posvátná místa král. hl. města Prahy. Sv. 2.*, s. 50

¹⁷³ KOPIČKOVÁ, Božena. *Jan Želivský*, s. 52

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 56

¹⁷⁵ ČORNEJ, Petr. *30.7.1419 - první pražská defenestrace: krvavá neděle uprostřed léta*, s. 121

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 124

Smrt krále Václava IV., jehož autorita byla poslední zábranou před nadcházející bouří, zapůsobila na pražské radikální husity jako znamení.¹⁷⁷ V ulicích Prahy 17. až 19. srpna roku 1419 začaly řádit rozlícené davy, kterým již nestálo nic v cestě. Ničily obrazy, sochy i varhany v katolických chrámech. Rozmetávaly ostatky svatých a rozkrádaly vybavení klášterů. Faráře a řeholníky z kostelů vyháněly a bily. Nejhůře dopadl krásný kartuziánský klášter Zahrada Panny Marie, založený Janem Lucemburským, který byl husitskou lůzou spálen, a nic po něm nezbylo. Plenění a obrazoborectví neušel ani kostel a klášter u Panny Marie Sněžné. Podle Vavřince z Březové byl 20. srpna 1419 pobořen klášter karmelitánských kazatelů.¹⁷⁸ Vyhnaní řeholníci odešli do Polska a Vídně a z nedostavěného kostela se stala hlavní bašta Jana Želivského.

Dílo zkázy, které přinesly oba srpnové dny, Želivského nijak nezkrušily, spíše naopak. Hned 20. srpna pronesl tento tribun lidu v chrámu Panny Marie Sněžné kázání, kterým nezmírňoval destrukční nálady svých posluchačů, ale spíše je povzbuzoval. Svou řečí útočil na obrazy a modloslužebnictví: *„Na jedné straně Boha vzývají, na druhé tupí; tak jako falešní kněží slouží mše, libají evangelia, a činem hřeší. Tak jako to, kteří obhajují líbání pomalované desky, ale líbati Krista nechtějí ani svátostí, ani pokorou, ani chudobou, ani odříkáním se světa, ani trpělivosti – všichni takoví jsou zlořečení. Modlí se špatně, protože více hájí pomalovanou desku, protože sami jsou pomalovaní barvou světa více než barvou Krista ... spíše pohánějí žalobami před krále, pány a panoše kvůli pomalovaným deskám, než kvůli nějakému evangelickému článku!*“¹⁷⁹

Ve svém kázání se Želivský obrátil také proti klášternímu životu a zbytečnosti klášterů jako takových, které se svým osazenstvem patří k lidským výmyslům, protože mniši nejsou nikde v evangeliu doloženi. Snad i kvůli tomuto kázání byl právě tento den zničen klášter Panny Marie Sněžné. Je paradoxem, že tyto filipiky pronášel bývalý řeholník.

Hlavně Želivského zásluhou se Praha s pomocí Tábořských ubránila křižákům v roce 1420. O rok později byl Želivský čáslavským sněmem jmenován spolu s Janem z Příbramě poradcem zemských vládařů v náboženských otázkách.¹⁸⁰

---

¹⁷⁷ KOPIČKOVÁ, Božena. Jan Želivský, s. 59

¹⁷⁸ VYSKOČIL, Jan Kapistrán. Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné, s. 109

¹⁷⁹ KOPIČKOVÁ, Božena. Jan Želivský, s. 61

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 146

Jako vůdce pražského vojska se Želivský 5. srpna zúčastnil obléhání Mostu, ale jeho chybné rozhodnutí vedlo k porážce husitů. Svou oslabenou pozici se pokusil zkonsolidovat nastolením Jana Hvězdy z Vícemilic, řečeného Bzdinka, za nejvyššího hejtmána a svěřením mu absolutní moci nad Prahou.¹⁸¹ Tato represivní vláda se v pražském prostředí setkala s nevolí. Opozice složená z konzervativního pražského měšťanstva, husitské šlechty a univerzitních mistrů směřovala 5. února 1422 proti Želivskému rozhodčí výrok. Byla sesazena městská rada, zvoleni noví konšelé a zakázán přístup kněžím na radnici. Duchovním otcem výroku byl zřejmě mistr Jakoubek ze Stříbra, který proti Želivskému vypracoval žalobu a horlil pro jeho zadržení.¹⁸² Osud kazatele od Panny Marie Sněžné se naplnil v pondělí 9. března, kdy byl konšely vylákán na staroměstskou radnici a popraven spolu s devíti svými stoupenci. Zpráva o popravě oblíbeného tribuna lidu se rychle roznesla mezi jeho stoupenci, kteří se seběhli ke staroměstské radnici a vydrancovali mnoho měšťanských domů. Tělo Jana Želivského bylo poté přeneseno do kostela Panny Marie Sněžné a 10. března zde bylo pod dnes již neexistující kazatelnou pochováno.

---

¹⁸¹ KOPIČKOVÁ, Božena. Jan Želivský, s. 161

¹⁸² Tamtéž, s. 175

Závěr

Kláster Panny Marie Sněžné byl prvním klásterem karmelitánů v Čechách. Založen byl roku 1347 Karlem IV., který mu věnoval rozsáhlé pozemky v srdci budoucího Nového Města. Výstavba klásteru a kostela započala roku 1348. Na malý prvotní kostel, jehož zbytky se nachází na severní straně dnešního kostela, navázala roku 1379 stavba trojlodního chrámu. Výstavbu inicioval převor Heřman z Tachova, jenž ve stejném roce při klásteru založil generální řádové studium, v souladu s rozhodnutím řádové kapituly. Velký presbytář s kůrem byl dokončen roku 1397, do roku 1419 pak byla dokončena na severní straně vysoká věž se zvonem. Počátek husitských nepokojů a odchod karmelitánů z Prahy ale zamezily na dlouhou dobu dalšímu vývoji.

Mezi lety 1419 až 1422 byl kostel hlavní baštou radikálního kazatele Jana Želivského, který se stal strůjcem první pražské defenestrace a v následujících letech platil za ideologického vůdce pražských husitů. Jeho represivní vláda vyvrcholila roku 1422, kdy byl na staroměstské radnici popraven a následně pochován pod kazatelnu u Panny Marie Sněžné. Novým kazatelem se zde stal kněz Jakub Vlk, který byl vůdcem husitského duchovenstva na Novém městě. V průběhu husitských bouří docházelo k parcelaci klášterních pozemků a v budovách klásteru se zabydlovali měšťané. Roku 1434 byla při bojích Novoměstských se Staroměstskými zbořena vysoká věž.

Karmelitáni se do klásteru vrátili v roce 1435, ale již roku 1483 byli nuceni při lidových bouřích na dalších 13 let opustit Prahu. Po návratu se jim pravděpodobně příliš nedařilo, protože jsou připomínány prodeje a pronajímání parcel. Kvůli nedostatku prostředků pak došlo v průběhu let ke zhoršování stavu kostela a roku 1566 se zřítily střecha a klenba. Poslední zprávy o karmelitánech u Panny Marie Sněžné jsou z roku 1567. Na začátku roku 1604 došlo ke sporu o zchátralý a opuštěný kostel a kláster mezi karmelitány a františkány observanty. Rudolf II. spor rozhodl ve prospěch františkánů a ti se zde na jaře usadili a započali s opravnými pracemi.

V únoru roku 1611 došlo ke vpádu pasovských žoldnéřů do Prahy. Část útočníků se v průběhu bojů ocitla odříznuta na Starém městě a rozprchla se do ulic. Řeholníci od Panny Marie Sněžné byli poté nařčeni z ukrývání žoldnéřů a kláster se stal cílem útoku

novoměstských nekatolíků, při němž bylo čtrnáct bratří zavražděno a klášter vypleněn. Útok na klášter zasadil těžkou ránu celé františkánské provincii, ale již v říjnu roku 1611 se šest nových bratří odebralo do Prahy, aby zde obnovili klášterní život.

V průběhu 17. století došlo k úpravě kláštera a kostela do dnešní podoby. Kostel byl nově zaklenut a uzavřen západním průčelím. Nákladem Jana Staršího z Talmberka byl zřízen hlavní oltář – největší raně barokní dílo v Praze. Nádvoří před kostelem bylo obklopeno čtyřmi kaplemi a na jihovýchodní straně areálu vznikla nová klášterní křídla. V 2. polovině 17. století působil u Panny Marie Sněžné Bernard Sannig, přední evropský představitel skotistické filosofie. Roku 1678 nechal Sannig vybudovat barokní knihovnu, která byla do dnešní podoby upravena v 2. polovině 18. století. Význam kláštera stoupl v roce 1664, kdy bylo zdejší filosofické a teologické studium povýšeno generální kapitulou v Římě na generální řádové studium.

V průběhu josefinských reforem nastaly pro klášter Panny Marie Sněžné těžké časy. Císař klášter sice nezrušil, ale zakázal přijímat novice a komunita tak měla postupně zaniknout. Roku 1791 byl zbořen kostel Panny Marie Matky Boží na Louži na Starém městě a fara byla přenesena ke kostelu Panny Marie Sněžné. Kostel sice zůstal řádovým majetkem, ale obec pražská zde jako jeho správce ustanovovala světské kněze jako faráře a jako farní byl užíván, františkáni zde bohoslužby sloužit nesměli. Tento značně nepříznivý právní stav trval pak celé 19. století až do roku 1925, kdy byla fara předána zpět františkánům, což napomohlo zahájení nezbytných oprav. Rozsáhlá rekonstrukce byla dokončena roku 1930.

V meziválečném období působil u Panny Marie Sněžné P. Jan Evangelista Urban, jeden z nejpřednějších českých filosofů a teologů 20. století. Roku 1927 založil apoštolát Třetího řádu sv. Františka, jehož členové se věnovali charitativní činnosti. V roce 1936 pak založil v prostorách fary u Panny Marie Sněžné studijní ústav pro laiky – Studium Catholicum, jehož cílem bylo doplnění vysokoškolského studia a jeho oborů z katolického hlediska. V letech 1945-46 byl otec Urban vážným kandidátem na pražský arcibiskupský stolec. S nástupem totalitního režimu postupně končí jedna aktivita za druhou a 5.4. 1950 je otec Urban odsouzen k čtrnácti letům těžkého žaláře. Od propuštění v roce 1963 do své smrti roku 1991 se věnoval duchovní a spisovatelské činnosti.

Klášter Panny Marie Sněžné sloužil od roku 1950 potřebám ministerstva vnitra – byla zde ubytovna veřejné bezpečnosti a zkušebna kapely hradní stráže. První bratři se sem vrátili roku 1991, aby vdechli areálu nový život. V současné době je kostel nejen katolickým svatostánkem, ale konají se zde i koncerty. Prostory kláštera jsou místem pořádání mnoha setkání, výstav a přednášek.

Použité zdroje

ALMER, Jan. *Kostel a klášter P.M. Sněžné*. In: *Za starou Prahu – Věstník pro ochranu památek*. Praha: Klub za starou Prahu, 1930.

BARTLOVÁ, Milena, CERMANOVÁ, Pavlína, Robert NOVOTNÝ a Pavel SOUKUP, ed. *Husitské století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2014. ISBN 978-80-7422-277-1.

BAŤKOVÁ, Růžena. *Umělecké památky Prahy 2. - Nové Město, Vyšehrad*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0627-3

BENEŠ, Petr Regalát a kol., *Historia Franciscana I.*, Praha: Provincie bratří františkánů, 2004

BENEŠ, Petr Regalát, Petr HLAVÁČEK a Tomáš STERNECK. *Čtrnáct mučedníků pražských: vpád Pasovských a závěr vlády Rudolfa II.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2014. Europaeana Pragensia. ISBN 978-80-7308-529-2.

BLAŽÍČKOVÁ, Naděžda. *Tympanon od Panny Marie Sněžné*. In: *Staletá Praha VI*. Praha: Orbis, 1973. ISBN 11-090-73

BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5.

ČADA, Václav. *Jan Kapistrán Vyskočil a jeho dílo*. Praha, 2011. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta.

ČORNEJ, Petr. 30.7.1419. *První pražská defenestrace. Krvavá neděle uprostřed léta*. Praha: Havran, 2010 ISBN 978-80-87341-00-1.

Dějiny českého Karmelu [online]. Dostupné z:
<https://bosekarmelitky.cz/historie/dejiny-ceskeho-karmelu/> [cit. 2019-02-06].

DENKSTEIN, Vladimír. *Stavební historie klášterního kostela Panny Marie Sněžné v Praze*. In: *Ročenka Kruhu pro pěstování dějin umění za rok 1932*. Praha: Kruh, 1931.

EKERT, František. *Posvátná místa král. hl. města Prahy: Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého: Svazek II. Posvátná místa na Novém městě a na Vyšehradě*, Praha: Nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1884.

ELBEL, Martin. *Bohemia Franciscana: Františkánský řád a jeho působení v českých zemích 17. a 18. století*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001.

Františkáni u Panny Marie Sněžné v Praze [online]. Dostupné z: <http://www.sfr.cz/clanek.aspx?a=2295> [cit. 2019-03-09].

HLAVÁČEK, Petr a BENEŠ, Petr Regalát. *Historia Franciscana II*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7195-016-5

HÖSLER, Matthäus a kol. *Dějiny karmelitánů v Praze*. In: *Staletá Praha XXVI/2010/2*. Praha: NPÚ ÚOP HMP, 2010. ISSN 0231-6056

JANÁČEK, Josef. *Rudolf II. a jeho doba*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1987. ISBN 25-052-87

KOPIČKOVÁ, Božena. *Jan Želivský*. Praha: Melantrich, 1990. ISBN 30-022-90

KRISTEN, Zdeněk. *Snahy o znovuuvedení karmelitánů do Prahy v letech 1603-1605 a spor o klášter sv. Ducha na Starém městě*. In: *K dějinám československým v období humanismu*. Praha 1932.

MAYER, Josef. *Kostel Panny Marie Sněžné – středisko pražské chudiny*. In: *Staletá Praha XIV*. Praha: Orbis, 1984. ISBN 11-037-84

MINAŘÍK, František Kliment. *Pražští mučedníci*. Praha: Paulínky, 2012. ISBN 978-80-7450-038-1.

MUK, Jan, NOVOSADOVÁ Olga. *Stavebně historický průzkum Prahy: Kostel Panny Marie Sněžné*. Praha: SÚRPMO, 1979.

NOVÁK, Jan Bedřich. *Rudolf II. a jeho pád*. Praha: Český zemský výbor, 1935.

NOVOSADOVÁ, Olga a MUK, Jan. *Bývalý klášter karmelitánů u Panny Marie Sněžné ve středověku*. In: *Staletá Praha XIV*. Praha: Orbis, 1984. ISBN 11-037-84

Proces blahořečení čtrnácti pražských mučedníků. [online]. Dostupné z http://www.pms.ofm.cz/14_blahoreceni.html, [cit. 2019-02-06].

STEHLÍKOVÁ, Dana. *Zajištění a průzkum podzemních prostor kostela Panny Marie Sněžné před výstavbou metra.* In: *Staletá Praha XIV.* Praha: Orbis, 1984. ISBN 11-037-84

Svatý František z Assisi [online]. Dostupné z: <http://www.ofm.cz/2015/07/18/svaty-frantisek-z-assisi/> [cit. 2019-03-01].

TOMEK, Václav Vladivoj. *Dějepis města Prahy V. díl*, Praha 1881

VENTURA, Václav. *Jan Evangelista Urban – Život a dílo.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. ISBN 80-85959-77-1

VLČEK, Pavel, Dušan FOLTÝN a Petr SOMMER. *Encyklopedie českých klášterů.* Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-17-6

VYSKOČIL, Jan Kapistrán. *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné.* I. vydání. Praha: Atlas, 1947.

WAAGE, Vladimír. *Z dějin postranního práva kláštera Panny Marie Sněžné na Novém Městě pražském.* In: *Paginae historiae: sborník Státního ústředního archivu v Praze.* Praha: Státní ústřední archiv, 1992